

ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI



“TASDIQLAYMAN”

O'quv ishlari bo'yicha

prorektor

R.G'.Jumayev

“25” 02 2023-yil

“KELISHILDI”

O'quv-uslubiy departament

boshlig'i M.A.Tursunov

“25” 02 2023-yil



“KELISHILDI”

Iqtisodiyot va tuzilm. fakulteti

dekani D.Sh. Yavmatov

“25” 02 2023-yil

5610100- Xizmatlar sohasi (turizmni tashkil etish va boshqarish) ta'lim yo'nalishi bitiruvchi 4-kurs talabalariga “Iqtisodiyot nazariyasi”, “Turizm va mehmonxona xo'jaligi marketingi”, “Turopereyting”, “Turizm:nazariya va amaliyot” fanlaridan Davlat attestatsiya sinovi uchun dastur, nazorat variantlari va baholash me'zonlari

Buxoro-2023


Dastur Marketing management kafedrasida muhokama qilingan va tavsiya etilgan
(2023-yil 28.01.26-hayomnoma)

Dastur Buxoro universitetining Ilmiy kengashida ko'rib chiqilgan va tasdiqlangan.
(2023-yil 31.01.28 - sonli hayomnoma)

Tuzuvchilari: Ph.D. J.R. Toxirov
dots. S.U. Tadiyeva
dots. Z.T. Jo'rayeva



Tagratchilari: prof. B.N. Navruz-zoda
dots. H.R. Hamroyev

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida 2009 yil 5 iyunda 1963-son bilan ro'yxatga olingan Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2009 yil 22 maydagi 160-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi to'g'risida NIZOM"ga 2015 6-noyabrda 1963-1-sonli "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi to'g'risida nizomga o'zgartirishlar kiritish haqida"gi 1963-1-sonli buyrug'iga muvofiq ishlab chiqildi.

Muqaddima

I. Umumiy qoidalar

II. Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari

III. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyalari tarkibi

IV. Yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish tartibi

V. Yakuniy qoidalar

Mazkur Nizom O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni va Oliy ta'limning Davlat ta'lim standartiga muvofiq oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish tartibini belgilaydi.

I. UMUMIY QOIDALAR

1. Oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi bakalavriat yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklari o'quv jarayoni jadvaliga muvofiq o'tkaziladi.

2. Yakuniy davlat attestatsiyasi oliy ta'lim muassasasidagi har bir ta'lim yo'nalishi (mutaxassisligi) bo'yicha tashkil etiladigan yakuniy davlat attestatsiya komissiyalari tomonidan amalga oshiriladi.

3. Yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalarining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

bitiruvchining bilim, malaka va ko'nikma darajasining davlat ta'lim standartlari talablariga muvofiq kelishini kompleks baholash;

yakuniy davlat attestatsiyasi natijalari bo'yicha bitiruvchilarga bakalavr (magistr) akademik darajasini berish masalasini hal qilish;

komissiya faoliyati natijalarini tahlil qilish va ular asosida oliy ma'lumotli kadrlar tayyorlashni takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish.

4. Yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalari o'z faoliyatlarini mazkur Nizom hamda bakalavriat ta'lim yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklari bo'yicha bitiruvchilarning tayyorgarlik darajasi va ta'lim mazmuniga qo'yilgan Davlat ta'lim standartlari talablarini bajarishga yo'naltirilgan boshqa hujjatlarga tayangan holda olib boradilar.

II. YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIVASISI SINOVLARI

5. Yakuniy davlat attestatsiyasi quyidagi ko'rinishdagi bir yoki bir necha attestatsiya sinovlaridan iborat:

ayrim fan bo'yicha yakuniy attestatsiya sinovi;
ta'lim yo'nalishi (mutaxassisligi) bo'yicha fanlarga yakuniy attestatsiya sinovi;

bitiruv malakaviy ish (magistrlik dissertatsiyasi) himoyasi.

6. Ayrim fan bo'yicha yakuniy davlat attestatsiyasi sinovi mazkur fanning muvofiq davlat ta'lim standartida belgilangan zaruriy mazmundan kelib chiqqan holda o'quv dasturida nazarda tutilgan materiallarni talaba tomonidan o'zlashtirganlik darajasini aniqlashga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

7. Ta'lim yo'nalishi (mutaxassisligi) bo'yicha fanlararo yakuniy attestatsiya sinovi ayrim fanlar mazmuniga qo'yiladigan talablar bilan bir qatorda, talaba tayyorgarligining mazkur yo'nalish (mutaxassislik) bo'yicha davlat ta'lim standartida bitiruvchiga nisbatan nazarda tutilgan umumiy talablarga ham javob bera olish darajasini aniqlashga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

8. Yakuniy davlat attestatsiyasiga albatta bitiruv malakaviy ishning (magistrlik dissertatsiyasi) himoyasi kiritiladi. Ayrim yo'nalishlar uchun bu tartibga isitiso kiritish faqat Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan hal etiladi.

Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari o'quv jarayoni jadvalida ko'rsatilgan muddatlarda o'tkaziladi.

9. Tayanch oliy ta'lim muassasalari tomonidan, turdosh yo'nalishlar bo'yicha kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalari yetakchi professor-o'qituvchilarini jalb etgan holda, yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlarining dasturlari va bitiruv malakaviy ishini (magistrlik dissertatsiyasini) baholash tartiblari ishlab chiqiladi va tayanch oliy ta'lim muassasasi ilmiy kengashi tomonidan tasdiqlanadi hamda tegishti oliy ta'lim muassasalariga belgilangan tartibda yetkaziladi.

III. YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIVASISI KOMISSIYALARI TARKIBI

10. Yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalari raisligiga nomzodlar oliy ta'lim muassasalari tomonidan tegishti vazirlik va idoralar bilan kelishilib, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligiga tasdiqlash uchun taqdim etiladi.

11. Yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyasi raislari oliy ta'lim muassasasining idoraviy mansubligidan qar'i nazar, ushbu ta'lim muassasasida ishlayotgan olimlar, ishlab chiqarishning yetakchi mutaxassislaridan O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan bir yil (kalendar yil) muddatga tasdiqlanadi.

Bir kishi keima-ket bir oliy ta'lim muassasasida tegishti yo'nalish (mutaxassislik) bo'yicha ikki marta dan ortiq yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyasining raisi bo'lishi mumkin emas.

12. Oliy ta'lim muassasasida Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tasdiqlangan raislar rahbarligida ta'lim muassasasi rektori buyrug'i bilan ayrim fanlar bo'yicha yakuniy attestatsiya sinovlari, ta'lim yo'nalishi (mutaxassislik) bo'yicha fanlarga yakuniy attestatsiya sinovlari va bitiruv malakaviy ish (magistrlik dissertatsiyasi) himoyasini o'tkazish bo'yicha yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalari tarkibi shakllantiriladi.

13. Yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalari tarkibi mutaxassis tayyorlovchi oliy ta'lim muassasasining ilmiy-pedagogik kadrlari (attestatsiya komissiyasi umumiy tarkibining 50 foizigacha), shuningdek mazkur soha kadrlarining iste'molchilari bo'lgan korxonalar, tashkilot va muassasalarning yuqori malakali mutaxassislari, turdosh oliy ta'lim muassasalarining yetakchi professor-o'qituvchi va ilmiy xodimlari, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi tizimidagi tegishti soha olimlaridan iborat bo'ladi.

14. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyalari tarkibi kamida 5 nafar professor-o'qituvchi va mutaxassislardan shakllantiriladi. Yakuniy davlat attestatsiyasida vasiylik kengashi, fuqarolarning o'zini-ozini boshqarish organlari va ota-onalar vakillari jamoatchilik asosida kuzatuvchi sifatida qatnashishi mumkin.

15. Yakuniy attestatsiya sinovlari bo'yicha yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalarining tarkibi oliy ta'lim muassasasi rektori tomonidan bitiruv semestri boshlanishidan bir oy oldin tasdiqlanadi.

Zaruriyat bo'lganda attestatsiya sinovlarining biri bo'yicha bir nechta yakuniy davlat attestatsiya komissiyalari tuzilishi mumkin.

Yakuniy davlat attestatsiyasi jarayonida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasini huzuridagi Davlat test markazi vakillari ishtirok etishlari mumkin.

Oliy ta'lim muassasalarining davlat attestatsiyasidan o'tmagan yo'nalish va mutaxassisliklari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi Davlat test markazi vakillari ishtirokida o'tkaziladi.

IV. YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIVASINI O'TKAZISH TARTIBI

16. Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari boshlanishidan oldin yakuniy davlat attestatsiya komissiyasi raislari bilan oliy ta'lim muassasasi rektori shaxsan yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalarining tayyorgarlik darajasi, komissiya raislari va a'zolarining vazifalari, bitiruvchilarga qo'yilayotgan talablar, tartib-intizom to'g'risida seminar-kengash o'tkaziladi.

17. Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari yozma yoki og'zaki usulda tashkil etiladi va ushbu tartib oliy ta'lim muassasasi ilmiy kengashi qarori asosida ta'lim muassasasi rektori tomonidan belgilanadi hamda yakuniy davlat attestatsiyasi

boshlanishidan olti oy ilgari talabalar e'tiboriga yetkaziladi. Talabalar dasturlar bilan ta'minlanadilar, ularga tayyorgarlik ko'rish va maslahatlar berish uchun zarur sharoitlar yaratiladi.

18. Ta'lim yo'nalishi (mutaxassisligi) bo'yicha fanlararo yakuniy attestatsiya sinovlariga va bitiruv malakaviy ish (magistrlik dissertatsiyasi) himoyasiga tegishli ta'lim dasturlarini to'liq tugatgan va o'quv rejasida nazarda tutilgan barcha sinovlardan muvaffaqiyatli o'tgan talabalar qo'yiladi.

O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilari tegishli ta'lim dasturlarini to'liq o'zlashtirgandan keyin yakuniy davlat attestatsiyasidan o'tishlari majburiydir.

19. Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari va bitiruv malakaviy ish (magistrlik dissertatsiyasi) himoyasi yakuniy davlat attestatsiya komissiyalarining ochiq majlislarida, a'zolarining kamida uchdan ikki qismi ishtirok etgan holda o'tkaziladi.

Yakuniy davlat attestatsiyasiga kiritilgan barcha turdagi attestatsiya sinovlari bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichi talabalar bilimni nazorat qilish va baholashning reyting tizimiga muvofiq aniqlanadi hamda yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyasining majlis bayoni belgilangan tartibda rasmiylashtirilgandan so'ng shu kunning o'zida e'lon qilinadi.

20. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyasi bitiruvchilarning yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari natijalari asosida ularga ta'lim yo'nalishi (mutaxassisligi) bo'yicha bakalavr (magistr) darajasi berish haqida qaror qabul qiladi.

Yakuniy davlat attestatsiya komissiyalarining qarorlari ochiq ovoz berish yo'li bilan, majlisda ishtirok etuvchilarning ko'pchilik ovozi bilan qabul qilinadi. Ovozlar teng bo'lgan holda, raisning ovozi hal qiluvchi hisoblanadi.

21. Oliy ta'lim muassasasi bitiruvchisi yakuniy davlat attestatsiyasi tarkibiga kiritilgan attestatsiya sinovlarining barcha turlaridan muvaffaqiyatli o'tgandan so'ng unga muvofiq daraja va oliy ma'lumot to'g'risidagi diplom beriladi.

22. O'quv dasturlarini o'zlashtirishda katta yutuqlarga erishgan va o'quv rejasidagi barcha fanlarning kamida 3/4 qismi bo'yicha 86 ball va undan yuqori o'zlashtirish ko'rsatkichlariga erishgan (boshqa fanlar bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichi 71 balldan kam bo'lmagan), shuningdek yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlarining har biri bo'yicha kamida 86 ball o'zlashtirish ko'rsatkichlariga ega bo'lgan bakalavrlar bitiruvchisiga "imtiyozli" diplom beriladi.

23. Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlaridan (yoki attestatsiya sinovlari turlaridan biri bo'yicha) o'tolmagan talaba uch yil ichida yakuniy davlat attestatsiyasiga (o'tolmagan attestatsiya sinovlarining har bir turi bo'yicha bir marta) qaytadan kiritiladi.

Muddatli harbiy xizmatda bo'lish va 3 yoshga to'lmagan bola parvarishi bo'yicha ta'vil ko'rsatilgan 3 yillik muddatga kirmaydi.

Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovidan ikkinchi marta ham o'ta olmagan talabalar masalasi ularning arizasiga muvofiq Oliy va o'ta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan ko'rib chiqiladi.

24. Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlaridan (yoki attestatsiya sinovlari turlaridan biri bo'yicha) qayta o'ta olmagan talabaga akademik ma'lumotoma beriladi va u o'tatilgan tartibda, to'lov-kontrakt asosida tegishli kursga o'qish uchun qayta tiklanishi mumkin.

25. Aytim fan (yoki fanlararo sinovlar) bo'yicha yakuniy davlat attestatsiyasi sinovidagi qoniqsiz ko'rsatkich (55 balldan kam) talabani boshqa fanlar (yoki fanlararo sinovlar) bo'yicha attestatsiya sinovlaridan o'tish huquqidan mahrum etmaydi.

26. Uzrlil sabab bilan yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlariga kelmagan talabalar rektorning buyrug'i bilan yakuniy davlat attestatsiya komissiyasining ishi yakunlanishiga qadar boshqa muddatlarda o'tkaziladigan yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlariga kiritilishi mumkin.

27. Yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlarida olgan bahosiga e'tiroz bildirgan bitiruvchilarning arizalarini ko'rib chiqish uchun rektor buyrug'i bilan apellyatsiya komissiyasi tuziladi.

28. Yakuniy davlat attestatsiyasi jarayonida qo'yilgan bahodan norozi bo'lgan bitiruvchilar yakuniy davlat attestatsiyasi baholari e'lon qilingan kundan e'tiboran uch kun muddat ichida apellyatsiya komissiyasiga murojaat qilish huquqiga egadirlar.

29. Apellyatsiya komissiyasi o'z xulosasini bitiruvchiga bir kun muddat ichida ma'lum qilishi lozim.

30. Yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyasining ishi bo'yicha yillik hisobot oliy ta'lim muassasasi Ilmiy kengashida ko'rib chiqiladi. Mazkur Ilmiy kengashga yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyalari raislari taklif qilinadi.

31. Yakuniy davlat attestatsiyasi komissiyasining hisobvoti yakuniy attestatsiya sinovlari tugaganidan so'ng bir oy muddatda O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'ta maxsus ta'lim vazirligi hamda tasarrufida oliy ta'lim muassasalari bo'lgan tegishli vazirlik, idoralarga taqdim etiladi.

V. YAKUNIY QOIDALAR

32. Mazkur Nizomda belgilangan qoidalar bo'yicha nizolar qonun hujjatlariga muvofiq hal qilinadi.

"O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami", 2009 yil, 23-son, 267-modd.

“IQTISODIYOT NAZARIYASI” fanidan Davlat attestatsiya sinovi uchun dastur

O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Har tomonlama kamol topgan yuksak mahaviyati shaxsni tayyorlab yetishtirishda, uning ilmiy dunyoqarashini shakllantirishda muxim rol uynovchi fan iqtisodiyot nazariyasi fanining ushbu dasturi jamiyatning iqtisodiy negizi, uning tarkibiy qismlari, umumiy iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar, iqtisodiy hodisa qonuniyatlari, bozor iqtisodiyotining tarkib topish xususiyatlari, o'tish davridagi ijtimoiy-iqtisodiy isloxoatlar va ularning natijalari, iqtisodiy o'sish va unga ta'sir etuvchi omillar, jaxon iqtisodiyoti rivojlanishining asosiy tendensiyalari kabi masalalarni qamrab olgan. Xususan, mazkur faning ahamiyati keyingi yillarda ro'y berayotgan jaxon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etish yo'llari va choralarini izlab topish va izchil amalga oshirish xamda bu borada erishilayotgan yutuqlar orgali ham yaqqol namoyon bo'ladi.

«Iqtisodiyot nazariyasi» fani talabalarni jamiyada ro'y beradigan iqtisodiy qonunlarni bilish va ularning amal qilishiga ongli munosabada bo'lishda, mamlakarni demokratlashtirish va iqtisodiyotni bozor tamoyillari asosida isloh qilish jarayonlarining mohiyatini tushinishda zarur bo'lgan bilimlar bilan qurullaniradi. Shuningdek, bu fan jamiyatning har bir a'zosi ni g'oyaviy jihatdan yo'naltirish, mahaviy dunyoqarashini kengaytirish, iqtisodiy madaniyatini oshirishga axamiyatli ta'sir ko'rsatadi.

Fanning maqsad va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga iqtisodiy bilimlarning nazariy asoslarini, iqtisodiyotning asosiy tushunchalari va kategoriyalarini, iqtisodiy qonunlar va tamoyillarini o'rgatish hamda ularni amalda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilish.

Fanning vazifalari - talabalarni nazariy bilimlar, iqtisodiy mushohada qilish usullari bilan qurullanirish; iqtisodiy hodisa va jarayonlar mazmunini mantiqiy mushohada qilish uchun zarur bo'lgan uslubiy yondashuvlarni egallashga ko'maklashish; ular onggiga milliy istiqlol g'oyasini va milliy makuraning asosiy qoidalarini singdirish; iqtisodiyotni modernizatsiyalash, ekinlashirish va islohoatlar ni chuqurlashtirish asosida xozirgi zamon rivojlangan bozor iqtisodiyotini vujudga keltirishning dolzarb muammolarini ochib berish; iqtisodiyot va iqtisodiy munosabatlar tug'risida amaliy ko'nikmalarni hosil qilish.

Fan bo'yicha talabanning bilimiga, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar

«Iqtisodiyot nazariyasi» o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba:

- iqtisodiyot nazariyasi asoslarini; milliy iqtisodiyotning amal qilishi va rivojlanishi qonuniyatlarini; makroiqtisodiy darajadagi vaziyatlarni; iqtisodiy jarayonlarning amal qilish xususiyatlarini bilishi;
- talaba iqtisodiy hodisa va jarayonlarni taxlil qilish usullarini qo'llash; iqtisodiy qonunlarni, ilmiy tushunchalarni (kategoriyalarni), iqtisodiy muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi;
- talaba iqtisodiy jarayonlarni taxlil qilish va xulosa chiqarish; iqtisodiy muammolarini hal etish uchun zarur bulgan ma'lumotlar to'plash va ulardan foydalanish malakalariga ega bo'lishi kerak.

Fanning o'quv rejasidagi boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va uslubiy jihatdan uzviyligi

«Iqtisodiyot nazariyasi» fani gumanitar va ijtimoiy-iqtisodiy fanlar turkumiga kirib, u bakalavriyatning barcha ta'lim yo'nalishlarida o'qitiladi. Mazkur fan boshqa iqtisodiy fanlarning nazariy va uslubiy asosini tashkil qilib, o'z rivojida aniq yo'nalishdagi iqtisodiy fanlar (moliya-kredit, bank ishi, soliq va soliqqa tortish, buxgalleriya hisobi va audit, sug'urta va bojxona ishi va H-K) dan xam ozuqa oladi. U tadqiqot usullari bo'yicha boshqa ijtimoiy (falsafa, tarix, huquqshunoslik, sotsiologiya, siyosatshunoslik) fanlar bilan ham mustahkam bog'liqdir.

Fanning ishlab chiqarishdagi o'rni

«Iqtisodiyot nazariyasi» fani talabalarda ilmiy dunyoqarash va iqtisodiy tafakkurni, jamiyatning iqtisodiy asosini tushunish, ob'yektiv iqtisodiy qonun va jarayonlarga ongli munosabada bo'lish ko'nikmasini shakllantiradi. Barcha amaliy iqtisodiy fanlarning nazariy-uslubiy asoslari to'g'risida bilim hosil qiladi. Shunga ko'ra, fanning ijtimoiy ishlab chiqarishni tashkil qilish va boshqarishdagi o'rni muhim hisoblanadi.

Fanni o'qitishdagi zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

Talabalarning «Iqtisodiyot nazariyasi» fanini o'zlashtirishlari uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullardan foydalanish, yangi informatsion-pedagogik texnologiyalarni tatbiq qilish muhim ahamiyatga egadir. Fanni o'zlashtirishda darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, matruza matnlar, targatma materiallar, elektron materiallar, keys-texnologiyalardan foydalaniladi.

II. Asosiy nazariy qism

1-Mavzu. "Iqtisodiy nazariyast" fanining predmeti va bilish ushbi.

Iqtisodiy tushunchalar va uning qanrov jihatidan turarl. Iqtisodiy fanlarning mazmuni. Takror ishlab chiqarish fazalari: Ishlab chiqarish, taqsimot, avtoshlash, iste'mol. Ehtiyojlarining mazmuni va ularning turkumlanishi. Iqtisodiyotga oid bilimlarning shakllanishi va rivojlanishi. Qadimgi Sharq va G'arb halaridagi iqtisodiy g'oyalar. Iqtisodiy nazariyasining fan sifatida shakllanishidagi asosiy oqimlar: merkantilizm, fizokratlar, ingliz klassik iqtisodiy maktabi, marksizm va marginalizm. Hozirgi zamon iqtisodiyot nazariyasidagi asosiy oqimlar. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti to'g'risida turlicha yondashuvlar. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti. Iqtisodiy hodisa va jarayonlar. Hozirgi zamon iqtisodiy tafakkurining shakllanishida, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish muammolarini tahlil qilish va bilishda iqtisodiyot nazariyasi fanining roli. Iqtisodiyot nazariyasi fanining talaba-yoshlar ongida ilmiy dunyogorashni shakllantirishda va milliy istiqbol g'oyasini singdirishdagi ahamiyati. Iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar. Iqtisodiy qonunlarning turkumlanishi. Iqtisodiy qonunlar va jarayonlarni ilmiy bilishning dialektik qoidalari. Iqtisodiy hodisa va jarayonlarni o'rganish usullari: ilmiy abstraksiya, induktsiya va deduktsiya, tahlil va sintez, mantiqiylik va tarixiylikning birligi, ikki tomonlama yondashuv, empirik usul va fazalardan foydalanish. Mikro va makroiqtisodiy tahlil. Iqtisodiy tahlilda matematik, statistik va grafik usullardan foydalanish. Pozitiv va normativ usullar. Mamlakatimiz Prezidenti I.A.Karimov asarlari va ma'ruzalarida iqtisodiyot nazariyasi fanining boyitilishi va ularni o'rganishning ilmiy-uslubiy ahamiyati.

2-Mavzu. Ishlab chiqarish jarayoni va uning natijalari.

Ishlab chiqarish omillari va ularning turkumlanishiga turlicha yondashuvlar. Ishlab chiqarish omillarining o'zaro bog'liqligi va bir-birining o'rini bosishi. Ishlab chiqarish jarayonining mazmuni va uning iqtisodiy asoslari. Ishlab chiqarishning tarkibiy tuzilishi. Ishlab chiqarish jarayonining ikki tomoni. O'sha va uzoq davrdagi ishlab chiqarish. Ishlab chiqarishning jamiyat hayotidagi ahamiyati. Ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishning o'zaro bog'liqligi. Tovar va xizmatlar natijali va qiymatining yaratilishida ishlab chiqarish omillarining roli. Ishlab chiqarishning umumiy va pirovard natijalari. Yalpi ijtimoiy mahsulot. Takroriy hisob. O'rta mahsulot, pirovard mahsulot, qo'shilgan mahsulot, sof mahsulot. Zaruriy va qo'shimcha mahsulot. Qo'shimcha mahsulot nomasi va massasi. Qo'shimcha mahsulotning zarurligi va ahamiyati. Ishlab chiqarish funksiyasi. Umumiy, o'rta va so'nggi qo'shilgan mahsulot, ularni hisoblash tartibi. So'nggi qo'shilgan omil unumdorligi. Unumdorlikning pasayib borishi qonuni. Ishlab chiqarish imkoniyatlari tushunchasi. Mehnat unumdorligi va unga ta'sir qiluvchi

omillar. Samaradorlikni belgilovchi ko'rsatkichlar tizimi. Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish omillari. ETTning evolyusion va revolyusion shakllari. Mamlakatimizda tarkibiy o'zgarishlarni va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish jarayonlarining davom ettirishi. Mamlakatimiz Prezidenti I.Karimov ma'ruzalarida ishlab chiqarishni rivojlantirishga alohida e'tibor berilishi va uning sabablari.

3-Mavzu. Ijtimoiy-iqtisodiy tizimlar va mulkchilik munosabatlari.

Ijtimoiy-iqtisodiyot taraqqiyot bosqichlarini bilishga birli xil yondashuvlar. tarixiy-formatsion, madaniylashtirish (sivilizatsiya) darajasi, texnika va texnologik darajasi, iqtisodiy tizimlar o'zgarishi jihatidan yondashuv. Jamiyatning ishlab chiqaruvchi kuchlari. Ishlab chiqarish munosabatlari. Ishlab chiqarish usuli. Ijtimoiy-iqtisodiy formatsiya. Sivilizatsiyaning tarixiy rivojlanish turlari. Sivilizatsiyalarning almashuvi nazariyasi. Ishlab chiqarishning texnologik usuli. Oddiy kooperatsiya, manufaktura va yirik mashinalashgan ishlab chiqarish. Industriylashtirishga bo'lgan jamiyat, industriylashgan jamiyat, yuqori industriylashgan (axborotlashgan) jamiyat. Iqtisodiy tizim tushunchasi. Iqtisodiy tizim modellari: an'anaviy iqtisodiyot, ma'muriy-buyruqbozlik iqtisodiyoti, bozor iqtisodiyoti. Bozor iqtisodiyotining bosqichlari: erkin raqobatga asoslangan va hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti. Mulik shakllarining tasniflanishi. Davlat mulki, jamoa mulki, shaxsiy mulk, xususiy mulk va aralash mulk. Iqtisodiyotni isloh qilishda mulkchilikning o'rni. Mulkchilik shakllarini o'zgaritish usullari: milliylashtirish, davlat tasarrufidan chiqarish va xususiy lashtirish. Davlat mulkini xususiy lashtirishning usullari. O'zbekiston Respublikasida mulkchilikni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiy lashtirish jarayonini amalga oshirish bosqichlari.

4-Mavzu. Tovar-pul munosabatlari rivojlanishi bozor iqtisodiyoti shakllanishi va amal qilishining asosidir.

Ijtimoiy xo'jalik shakllari. Natural va tovar ishlab chiqarishning belgilari va farqlari. Tovar ishlab chiqarishning vujudga kelishi va rivojlanishi sabablari. Tovar va uning xususiyatlari. Tovarning natijali va ayirboshlanish qobiliyati (qiymati). Tovar qiymatining miqdori. Individual va ijtimoiy zaruriy natijali individual va ijtimoiy-zaruriy mehnat sarflari. Ijtimoiy-zaruriy ish vaqti. Mehnatning ikki yoqlama tavsifi: aniq mehnat va abstrakt mehnat. Mehnat unumdorligi va intensivligining tovar qiymati miqdoriga ta'siri. Qiymatning mehnat nazariyasi. Qiymat qonuni. Tovar qiymati va narxining o'zaro farqlanish shart-sharoitlari. Keyingi qo'shilgan miqdor natijali nazariyasi. Umumiy va aniq natijali. Natijalikning pasayib borishi. Qiymatning mehnat nazariyasi va keyingi qo'shilgan miqdor natijali nazariyasining o'zaro aloqasi hamda bir-birini to'ldirishi. Qiymat

paradoksi. Pulning kelib chiqishi va mazmuni. Pulning ratsionalistik va evolyusion konsepsiyalari. Qiymat shakllari. Pul to'g'risidagi metalistik, nominalistik va miqdoriy nazariyalar. Pulning asosiy vazifalari: qiyamat o'ltchovi, muomala vositasi, jamg'arish vositasi, to'lov vositasi. Narxlar o'ltchovi (masshab). Hozirgi zamon pulining tabiati va mazmuni. Oltin va qog'oz pullarning o'zaro bog'liqligi. Naqd va kredit pullarning xususiyatlari. O'zbekistonda milliy valyuta - sumning muomalaga kiritilishi bosqichlari va ularning ahamiyati. Milliy valyuta barqarorligini oshirish vazifalarini hal etish borasidagi dasturlar.

5-Mavzu. Bozor Iqtisodiyotining mazmuni va amal qilishi.

Bozor iqtisodiyotining mazmuni va uning rivojlanishi. Bozor iqtisodiyotining sub'ektlari: uy xo'jaliklari, tadbirkorlik sektori, davlat sektori va bank. Bozor iqtisodiyotining asosiy belgilari. Bozor tizimining o'z-o'zini tartibga soluvchi mexanizmi. Klassik va hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti, ularning umumiy tomonlari va farqlari. Zamonaviy bozor xo'jaligi modellari. Bozor iqtisodiyoti sharoitida doimiy muammolarni hal qilish va resurslardan samarali foydalanish yo'llari. Bozor iqtisodiyotining afzalliklari. Resurslarni taqsimlashning samaradorligi. Iqtisodiy faoliyat va tanlov erkinligi. Iqtisodiy sub'ektlar harakatining ta'minlanishi. Bozor iqtisodiyotining boshqa ijobiy jihatlari. Bozor iqtisodiyotining asosiy ziddiyatlari va salbiy jihatlari. "Bozor" va "bozor iqtisodiyoti" tushunchalarining o'zaro farqlanishi. Bozorning mazmuni va asosiy belgilari. Bozor mexanizmi. Bozorning ob'ektlari va sub'ektlari. Bozorning vazifalari. Bozorning turkumlanishi. Resurslar, mahsulotlar va daromadlarning doiraviy aylanishi. Bozor infratuzilmasi. Bozor infratuzilmasi muassasalarini guruhlash yo'nalishlari. Bozor infratuzilmasi tarkibi.

6-Mavzu. Bozor iqtisodiyotiga o'tish davri va uning O'zbekistondagi xususiyatlari.

Bozor iqtisodiyotiga o'tish davrining mazmuni. Bozor iqtisodiyotiga o'tish - barcha mamlakatlarga xos umumiy jarayon. Bozor iqtisodiyotiga o'tish yo'llari. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning revolyusion va evolyusion shakllari. Ma'muriy-buyrukbozlikka asoslangan iqtisodiyotdan bozor iqtisodiyotiga o'tishning xususiyatlari. O'tish davrida bozor iqtisodiyotini shakllantirishning asosiy yo'nalishlari. O'tish davri iqtisodiyotining asosiy belgilari. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning milliy modellari. Mamlakatimiz Prezidenti I.Karimovning bevosita rahbarligida ishlab chiqilgan bozor iqtisodiyotiga o'tishning o'zbek modeli, uning tamoyillari va xususiyatlari. O'zbek modelida hozirgi davrdagi jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozining salbiy ta'sirlardan himoya vositasining mujassamlashtirilishi. O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tishning bosqichlari.

12

Iqtisodiy islohotlarning mazmuni. O'zbekistonda iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish konsepsiyasi va strategiyasi. Iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari. Iqtisodiy islohotlarning bosqichlari va ularning vazifalari. O'zbekistonda islohotlarni chuqurlashtirish va iqtisodiyotni erkinlashtirishning asosiy yo'nalishlari. O'zbekistonda milliy tarqiqiyot bosqichlari. Modernizatsiyalash jarayonining tamoyillari, asosiy belgi va tarkibiy qismlari. O'zbekistonda modernizatsiyalash jarayonlarining asosiy yo'nalishlari. 2016 yilda mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo'nalishlari.

7-Mavzu. Talab va taklif nazariyasi. Bozor muvozanati.

Talab tushunchasi. Individual talab va bozor talabi. Talab qonuni. Griffen samarasi. Talab egri chizig'i. Talab miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar: iste'molchi didi, bozordagi iste'molchilar soni, ularning pul daromadi, o'zini bosuvchi tovarlar narxi, kelajakda narx va daromadlarning o'zgarishi ehtimoli. Oliy va past toifali tovarlar. Engel qonuni. Engel egri chizig'i. Taklif tushunchasi. Taklif qonuni. Taklif egri chizig'i. Taklif miqdoriga ta'sir ko'rsatuvchi omillar: resurslar narxi, ishlab chiqarish texnologiyasi, soliqlar va subsidiyalar, boshqa tovarlar narxi, narx o'zgarishining kutilishi, ishlab chiqaruvchilar soni. Iqtisodiy resurslarga talab va taklifning xususiyatlari. Talab va taklif miqdorlarining mos kelishi. Qisqa va uzoq davrlarda talabning o'zgarishi. Bozor muvozanati. Xususiy va umumiy muvozanatlik. Talab va taklif egiluvchanligi va ularni belgilab beruvchi omillar. Iste'molchi xatti-harakati nazariyasi. Iste'molchining afzal ko'rishi. Naflilik funksiyasi. So'rangi qo'shilgan naflilik. Naflilikni maksimalashtirish qoidasi. Iste'molchining muvozanatli holati. Betarqqlik egri chizig'i. Betarqqlik karrasi. Iste'molchi byudjetining cheklanganligi. Byudjet chizig'i. Narx va daromadlar o'zgarishining iste'molchi tanloviga ta'siri.

8-Mavzu. Raqobat va monopoliya.

Raqobatchining mohiyati va ob'ektiv asoslari. Raqobat mazmuniga turli tomondan yondashuv. Raqobatchining vazifalari. Raqobatchining turlari: tarmoq ichidagi va tarmoqlararo raqobat. Raqobat shakllari: sof raqobat, monopolistik raqobat, oligopoliya va sof monopoliya. Raqobatlashish usullari: narx vositasidagi va narxsiz raqobat, g'irrom va halol raqobat. Demping narxlarni qo'llash. Raqobat kurashining zamonaviy shakllari: mahsulot sifatini oshirish, mahsulotni yangilash, xizmat sifati, reklama, servis, marketing va x.k. Monopoliyaning mohiyati va uning vujudga kelishi sabablari. Ishlab chiqarish va kapitalning to'planishi va markazlashuvi. Monopoliyalarning turlari: sof monopoliya, oligopoliya, monopsoniya. Tabiiy monopoliyalar. Legal va sun'iy monopoliyalar. Lerner koefitsienti. Monopolistik birlashmalar shakllari. Monopoliyalarning afzalliklari va

13

jitimoiy-iqtisodiy oqibatlari. Shumpeter eipotezasi. Davlatning monopoliyaga qarshi tadbirlari. Rivojlangan mamlakatlarda monopoliyaga qarshi siyosat borasidagi tajribalar. Monopoliyaga qarshi qonunchilik. O'zbekistonda raqobat muhitini shakllantirish borasidagi chora- tadbirlar. Mamlakatimizda raqobat muhitini kuchaytirishning zarurigi va yo'nalishlari. Monopoliyaga qarshi qonunchilikning shakllanishi. Monopolistik korxonalarni tartibga solish usullari. Monopoliyaga qarshi siyosatning natijalari. Milliy iqtisodiyot raqobatdardoshligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar.

9-Mavzu. Narxning mohiyati va shakllanish xususiyatlari.

Narxning mazmuni va uning ob'ektiv asoslari. Narx to'g'risidagi turli nazariyalar. Tovaridagi ikki xil xususiyatning narxlardagi ifodasi. Narxning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar. Bozor iqtisodiyoti sharoitida narxning vazifalari. Narx turlari: ulgurji va chakana narxlar. Nufuzli, demping va dotatsiyalangan narxlar. SHartnomaviy, erkin va tartibga solinuvchi narxlar. Hududiy, milliy va jahon bozori narxlari. Narx diapazoni. Narx partiet. Narx tashkil topishining bozor mexanizmi. Mukammal raqobat sharoitida narxning shakllanish xususiyatlari. Sotuvchi va xaridor narxlari. Monopoliya sharoitida narxning shakllanishi. Ommaviy taklif bo'yicha narx o'zgarishi. Monopsoniya sharoitida narxning shakllanishi. Ommaviy talab bo'yicha narxning o'zgarishi. Oligopoliya sharoitida narxning shakllanishi. "Ergashish" va "inkor etish" holatlari. Narx bo'yicha etakchilik. Narx siyosati va uning O'zbekistonda amalga oshirilish xususiyatlari. Narxlarni erkinlashtirish yo'llari va bosqichlari. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi munosabati bilan O'zbekistonda energiya manbalari va kommunal xizmatlarning asosiy turlari bo'yicha narxlarning ko'tarilishini cheklash mexanizmining ishlab chiqilganligi.

10-Mavzu. Tadbirkorlik faoliyati. Tadbirkorlik kapitali va uning aylanishi.

Tadbirkorlik faoliyatining mazmuni. Tadbirkorlik faoliyati nazariyasining rivojlanish bosqichlari. Tadbirkorlik faoliyatining mohiyati va rivojlanish shart-sharoitlari. Tadbirkorlik faoliyatining shakllari: davlat, jamoa, xususiy, aralash va boshqa shakllari. Kooperativ, xususiy va yakka tartibdagi tadbirkorlik. Korxonalar tadbirkorlik faoliyatining asosiy va boshlang'ich bo'g'ini. Korxonalar faoliyatining tashkili qilinishi. Aksiyadorlik jamiyati va aksiyadorlik kapitali. Aksiya va uning turlari. Aksiya kursi. Dividend va ta'sischiilar foydasi. Nazorat paketi. Obligatsiyalar. Marketing, uning maqsadi, vazifalari va tamoyillari. Menejment - korxonalarni boshqarish tizimi sifatida. Menejmentning asosiy maqsadi va

14

vazifalari. O'zbekistonda kichik va o'rtaviy biznes hamda xususiy tadbirkorlikning yanada erkinlashtirilishi, rag'batlantirilishi va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi. Tadbirkorlik kapitalining mohiyati. Tadbirkorlik kapitali va uning harakatidagi ikki tomonlama xususiyatning namoyon bo'lishi. Tadbirkorlik kapitalining funksional shakllari: pul, umumiy kapital va tovar. Kapitalning harakat bosqichlari. Tadbirkorlik kapitali turli shakllarning doiraviy aylanishi. Asosiy va aylanma kapitaldan foydalanish samaradorligi va uning ko'rsatkichlari. Asosiy kapitaldan foydalanish samaradorligini oshirish yo'llari. Tadbirkorlik kapitalini rivojlantirish bo'yicha davlat dasturlari va qarorlarning hayotga tadbir etilishi. Investitsiyaviy jozibadorlikning kuchaytirilishi.

11-Mavzu. Korxonalar (firma) xarajatlari va foydasi.

Ishlab chiqarish xarajatlarni tadqiq etishdagi yondashuvlar. Jitimoiy ishlab chiqarish xarajatlari. Korxonalar ishlab chiqarish xarajatlari. Ishlab chiqarish xarajatlarning mazmuni, tarkibi va turlari. Bevosita ishlab chiqarish xarajatlari va muomala xarajatlari. Ichki va tashqi xarajalar. Doimiy va o'zgaruvchi xarajalar. O'racha va umumiy xarajalar. So'nggi qo'shilgan xarajalar tushunchasi. Xarajatlarni minimalashtirish qoidasi. Qisqa va uzoq muddatli davrda ishlab chiqarish xarajatlari. Natijalar o'zgarishiga umumdorlik pasayib borishi qonunining ta'siri. Ishlab chiqarish miqyosining jiboy samarasi. Tamark. Korxonalar (firma)ning pul tushumlari va foydasi. Xarajalar va daromadlar egri chizig'i. Zarar ko'tmaslik nuqtasi. Umumiy foyda. Foyda miqdoriga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Mahsulot qiymati tarkibi. Yalpi foydaning taqsimlanishi. Iqtisodiy foyda va buxgalleriya foydasining farqlanishi. Me'yordagi foyda. Sof foyda. Foyda normasi va massasi hamda ularni hisoblash. Foyda normasiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Korxonalarining bankrot bo'lishi (sinishi) va sanatsiya qilinishi. Korxonalar foydasini maksimalashtirish sharti va uni ko'paytirish yo'llari. Foyda miqdorini ko'paytirishda moddiy resurslarni tejashning ahamiyati. Iqtisodiyotni rivojlantirishning 2015 yilga mo'ljallangan asosiy vazifa va ustivor yo'nalishlarda belgilangan mahalliy ishlab chiqaruvchilar mahsulotlari samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari.

12-Mavzu. Ish haqi va mehnat munosabatlari.

Yaratilgan mahsulot va daromadlarning taqsimlanish tamoyillari. "Ishlab chiqarishning uch omil", qo'shilgan omil unumdorligi va boshqa nazariyalar. Mazkur nazariyalarning kamchiliklari. Yaratilgan mahsulotni taqsimlashning asosiy yo'nalishlari. Ish haqi to'g'risida turlicha nazariyalar. Ish haqining iqtisodiy mazmuni. Nominal va real ish haqi. Real ish haqining darajasi va o'zgarishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Ish haqining taqabalanishi. Ish haqini tashkil qilish

15

shakllari va tizimlari. Tarif tizimi. Minimal ish haqi. Mehnat munosabatlari. Mehnat shartnomalari. Kasaba uyushmalarining tadbirkorlar va davlat bilan o'zaro munosabatlari. Kasaba uyushmalarining ish haqi darajasini oshirish yo'llari. Ishchi kuchi talabi va taklifini o'zgartirish. Kasb bo'yicha malaka darajasini litsenziyalash. Jamoa shartnomalari va jitmioiy sug'urta tizimi. Ochiik va yopiq turdagi kasaba uyushmalarining ish haqi darajasiga ta'siri. Mehnat munosabatlarni tartibga solishda davlatning roli. Davlatning ish haqi siyosati. Respublikada mehnatni rag'batirish, ish haqini ko'paytirish va aholi daromadlari o'sishini ta'minlashga qaratilgan siyosati amalg'a oshirishda qo'lga kiritilgan natijalar. "Sog'lom bola" yili davlat dasturidan kelib chiqadigan asosiy vazifalar.

13-Mavzu. Agrar munosabalar va agrobiznes.

Agrar munosabalar va ularning bozor tizimidagi xususiyatlari. YErning resurs sifatidagi o'ziga xos hususiyatlari. YErning tabiiy va iqtisodiy unumdorligi. Qishloq xo'jaligida takror ishlab chiqarishning o'ziga xos xususiyatlari. YEr mulkchilik va xo'jalik yuritish ob'ekti. YErge egalik va yerdan foydalanish huquqi. YEr rentasi mazmuniga bo'lgan turli xil yondashuvlar va yer rentasining tarixiy shakllari. YEr rentasining mazmuni va turlari: differensial renta, absolyut renta, monopol renta, undirma sanoat va qurilish uchastkalardan olinadigan renta. Ijara haqi. YErning narxi va uni belgilovchi omillar. Agrosanoat integratsiyasi. Agrosanoat majyasi va uning sohalari. Agrobiznes va uning turlari. Dehqon, fermer va shirkat xo'jaliklari. Agrofirma, agrosanoat birlashmasi, agrosanoat kombinati. O'zbekistonda agrar islohotlarni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari. YErge mulkchilik munosabatlari. Yerlarning meliorativ holatini yaxshilash choralari. SHahsiy tomorqalarning kengaytirilishi. Qishloq xo'jalik ishlab chiqarishi tarkibiy tuzilishini takomillashtirish. Xo'jalik yuritishning samarali shakllarini rivojlantirish. Fermer xo'jaliklari yer maydonlari hajmini optimallashtirish. Qishloq joylarda ishlab chiqarish va jitmioiy infratuzilmani jadal rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.

14-Mavzu. Milliy iqtisodiyot va uning makroiqtisodiy o'lchamlari.

Yalpi milliy mahsulot va uning harakat shakllari O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining e'ton qilinishi va milliy iqtisodiyotning shakllanishi. Milliy iqtisodiyotning mazmuni va uning tuzilishi. Makroiqtisodiyot. Makroiqtisodiy tahlil va uning vazifalari. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar. Jitmioiy faktor ishlab chiqarish. Milliy mahsulotning iqtisodiy mazmuni va uning harakat shakllari. Yalpi milliy mahsulot va Yalpi ichki mahsulot. Nominal va real Yalpi ichki mahsulot. Narx indeksi. Yalpi ichki mahsulotning tarkibiy tuzilishi. Sof milliy mahsulot, milliy daromad va shaxsiy daromad. Xurfiyona iqtisodiyot, uning

o'lchamlari va namoyon bo'lish shakllari. Milliy mahsulot (YALMI)ni ko'paytirish omillari va yo'llari. Milliy hisoblar tizimi. YALMI hisoblashga qo'shilgan qiymatlar bo'yicha yondashuv. YALMI hisoblashga sarf-xarajalar bo'yicha yondashuv. Uy xo'jaliklarining iste'mol sarflari. Investitsion sarflar. Davlat sarflari. CHet elliklarning sarflari. YALMI hisoblashga daromadlar bo'yicha yondashuv. O'zbekiston iqtisodiyoti etakchi tarmoqlarini modernizatsiya qilish, texnik va texnologik yangilashni jadalashirish va uning ko'lamini kengaytirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiyalash milliy mahsulotni kupaytirishning ustivor yo'nalishi sifatida.

15-Mavzu. Yalpi talab va Yalpi taklif

Yalpi talab tushunchasi va uning tarkibi. Yalpi talab egri chizig'i. Yalpi talab miqdoriga ta'sir etuvchi omillar: iste'mol sarflaridagi o'zgarishlar, investitsion sarflar, davlat sarflari, sof eksportdagi o'zgarishlar. Yalpi taklif tushunchasi va uning tarkibi. Yalpi taklif egri chizig'i. Yalpi taklif egri chizig'idagi yotiq, oraliq va tik kesmalar. Yalpi taklif miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar: resurslar narxining o'zgarishi, samaradorlikning o'zgarishi, huquqiy me'yorlarning o'zgarishi. Yalpi talab va Yalpi taklif o'rtasidagi muvozanat va uning o'zgarishi. AD-AS modeli. Yalpi talab va Yalpi taklif egri chiziqdarning keshishi. Xropovik samarasi. Milliy bozorning to'yinganlik darajasi. Taqchilikning iqtisodiy tabiati va uni bartaraf qilish yo'llari. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi davom etib turgan va ayrim mamlakatlarda o'rtasida ziddiyat kuchaygan hozirgi sharoitda Yalpi talabning qisqarishi hamda uni qo'llab-quvvatlash bo'yicha chora-tadbirlar.

16-Mavzu. Iste'mol, jamg'arma va investitsiyalar

Iste'molning mazmuni va uning turlari. Iste'mol fondi va iste'mol sarflari. Jamg'arma va uning maqsadi. Iste'mol va jamg'arma o'rtasidagi nisbaning o'zgarishi. Iste'mol va jamg'arma darajasini belgilovchi omillar. Iste'mol va jamg'arma funksiyasi. Iste'mol va jamg'arma xajmiga daromaddan tashqari ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Iste'mol va jamg'armaga o'rtacha va keyingi qo'shilgan moyillik va ularni aniqlash. Jamg'arishning mazmuni va uning manbalari. Ishlab chiqarish va noislab chiqarish maqsadidagi jamg'arish. Jamg'arish normasi. Nominal va real jamg'arish. Investitsiyalarning mazmuni va vazifalari. Investitsiyalarning manbalari va tuzilishi. Investitsiyalarga sarflar darajasini belgilovchi omillar. Yalpi va sof investitsiyalar. Yalpi investitsiya va amortizatsiya nisbati o'zgarishining iqtisodiyotga ta'siri. Investitsiya funksiyasi. Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi nisbat. Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatning klassik va keynscha modellari, ular o'rtasidagi farqlar. O'zbekistonda investitsion faoliyatni ta'minlash va uning shart-sharoitlari. Milliy

iqtsodiyotni rivojlantirishda ichki investitsiya manbalari safarbar etish va chet el investitsiyalarini jalb qilishning ahamiyati. Tarkibiy o'zgarishlarni izchil amalga oshirishda qulay investitsiya muhitining yaratilishi. O'zbekistonda yo'l-tarmon va kommunikatsiya infratuzilmasini jadal rivojlantirishga sarflanyotgan investitsiyalar va uning ahamiyati.

17-Mavzu. Iqtisodiy o'sish va milliy boylik.

Iqtisodiy taraqqiyotning mazmuni va ko'rsatkichlari. Iqtisodiy o'sish nazariyalari, konsepsiya va modellari. Iqtisodiy o'sishning keynscha va neokaynscha modellari. Kobb-Duglas modelining mazmuni. R.Xarrod va E.Domar modellari. V.Leontevning "xarajalar-natijalar" modeli. "Nol darajadagi iqtisodiy o'sish" konsepsiyasi. Iqtisodiy o'sishning mazmuni, mezonlari va ko'rsatkichlari. Iqtisodiy o'sish sur'ati. «70 miqdori qoidasi». Iqtisodiy o'sishning ekstensiv va intensiv turlari. Iqtisodiy o'sishning alohida tomonlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Iqtisodiy o'sishning omillari. Yalpi talab va Yalpi taklifning iqtisodiy o'sishga ta'siri. Iqtisodiy o'sishni belgilovchi xususiy ko'rsatkichlar. Keyingi qo'shilgan ishlab chiqarish omillari unumdorligi ko'rsatkichlari. Real mahsulot o'sishini aniqlab beruvchi omillar. Milliy boylik va uning tarkibiy qismlari. Moddiy-buyumlashtgan, nomoddiy (intellektual) va tabiiy boylik. Mamlakatning iqtisodiy salohiyati.

18-Mavzu. Milliy iqtisodiyotning muvozanatli va mutanosibli rivojlanishi.

Iqtisodiy muvozanat tushunchasi. Umumiqtsodiy va xususiy muvozanatlik. Turg'un va mutasil rivojlanib boruvchi muvozanatlik. Iqtisodiy muvozanat darajasini aniqlash usullari. Iqtisodiy muvozanatning amal qilish tamoyillari va namoyon bo'lish shakllari. Iqtisodiy mutanosiblik va uning turlari. Mutanosibliklarning tasniflanishi. Mutanosibliklarni ta'minlash organi milliy ishlab chiqarishning muvozanatli rivojlantirish maqsadlari. O'zbekistonda iqtisodiyotning tarkibiy o'zgaritish, diversifikatsiyalash modernizatsiyalash asosida mutanosibli rivojlantirishi. Makroiqtisodiy barqarorlashtirish siyosatini amalga oshirish natijalari. Iqtisodiyot ichki tuzilishidagi o'zgarishlar. Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish bo'yicha maqsadli loyihalarni o'z ichiga oluvchi uzoq muddatli dasturlarning ahamiyati.

19-Mavzu. Iqtisodiyotning siklligi va makroiqtisodiy beqarorlik.

Iqtisodiy rivojlanishdagi nomutanosibliklar va ularning namoyon bo'lish shakllari. Iqtisodiyotning siklli rivojlanishi. Iqtisodiy sikl fazalari. Sikllik tebranishlar. Iqtisodiy sikl nazariyalari. Eksternal va internal nazariyalar. Sof

monetar nazariya. Ertaricha iste'mol qilmaslik nazariyasi. Jamg'arish nazariyasi. Psixologik nazariya. Iqtisodiy sikl turlari. Iqtisodiy inqirozning mazmuni, sabablari va turlari. Pul-kredit sohasidagi inqiroz, valyuta inqirozi, birja inqirozi. Ekologik inqiroz, tarmoqlar inqirozi, tarkibiy inqiroz, aggar inqiroz. Davriy, oraliq, nomutlazam inqirozlar. Ortiqcha ishlab chiqarish va taqchil ishlab chiqarish inqirozlari. Hozirgi jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozning mohiyati, kelib chiqish sabablari va salbiy oqibatlari. Rivojlangan mamlakatlarning jahon moliyaviy inqirozidan chiqish borasidagi chora-tadbirlari. Jahon moliyaviy inqirozning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri hamda uning oqibatlarni oldini olish va yumshatishga asos bo'lgan omillar. O'zbekistonda inqirozga qarshi choralar dasturining mazmuni va ahamiyati.

20-Mavzu. Ishchi kuchi, uning bandligi va ishsizlik.

Ishchi kuchining ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni. Ishchi kuchini takror hosil qilish. Yalpi ishchi kuchining miqdori va sifat jihatidan aniqlanishi. FTTning ishchi kuchini sifat jihatidan takomillashuviga ta'siri. Nufus qonuni. Aholining tabiiy o'sishi. Ishchi kuchi migratsiyasi va uning shakllari. Ishchi kuchi bozori. Ishchi kuchiga talab va taklif hamda uni aniqlovchi omillar. Ishchi kuchining qiymati. Ishchi kuchi bozorining ijtimoiy - iqtisodiy xususiyatlari. Fillips egri chizig'i. Ishchi kuchining ayrim sohalardan bo'shashi va uni qayta taqsimlashning bozor mexanizmi. Ishchi kuchi bandligi to'g'risida turli xil nazariyalar. Neoklassik, keynscha, monetaristik, institutsional-sotsiologik maktab konsepsiyalari. SHartnomaga asoslangan bandlik nazariyasi. Bandlik modellari. Moshlavuchan ishchi kuchi bozori konsepsiyasi. Ishsizlik va uning turlari. Fiksion, tarkibiy va sikllik ishsizlik. Institutsional, texnologik, xududiy, yashirin, turg'un ishsizlik. Ishsizlikning tabiiy darajasi. Ishsizlik darajasi va uni aniqlash. Ishsizlikning iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlari. A.Ouken qonuni. Ishsizlik va inflyatsiyaning o'zaro bog'liqligi. O'zbekistonda ishchi kuchi bandligini ta'minlash va ishsizlarni ijtimoiy himoyalash borasida davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari.

21-Mavzu. Moliya tizimi va moliyaviy siyosat

Moliyaning mazmuni va ahamiyati. Moliyaviy munosabatlarning ob'ektlari va sub'ektlari. Moliyaning vazifalari. Moliya tizimi va uning bo'g'inlari. Davlat byudjeti va uning moliyaviy resurslarni shakllantirishdagi ahamiyati. O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining tuzilishi. Davlat byudjetining daromadlari va xarajatlari tarkibi hamda ularning egri chizig'i. Byudjet taqchilligi va davlat qarzlari, ularning iqtisodiyotga ta'siri. Davlat ichki qarzi. Davlat krediti. Davlat tashqi qarzi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida soliqlar va uning vazifalari. Soliq solish tamoyillari. Soliq imtiyozlari. Soliqlarning turkumlanishi. Laffer egri chizig'i.

Soliq yukli va uning darajasini aniqlash. Soliq yukining taqsimlanishi. Moliyaviy siyosat. Fiskal (soliq-byudjet) siyosat. O'zbekistonda soliq tizimining soddalashtirilishi va unifikatsiya qilinishi. Soliq sohasini yanada ekinlashtirishning asosiy yo'nalish va natijalari.

22-Mavzu. Pul-kredit tizimi. Banklar va ularning bozor iqtisodiyotidagi roli.

Pul muomalasi. Pul tizimi va uning tarkibiy qismlari. Muomala uchun zarur bo'lgan pul miqdorini aniqlash va unga ta'sir etuvchi omillar. Pul muomalasi qonunlari. Pulning aylanish tezligi. Pul miqdorini aniqlashga turlicha yondashuvlar. $MV=PQ$ tenglamasining amal qilishi. Pul agregatlari. Pul bozorida talab va taklif. Pul taklif va uning multiplikatori. Inflyatsiya va uning kelib chiqishi sabablari. Inflyatsiya darajasi va sur'ati. Kreditning mohiyati, vazifalari va turlari. Kredit munosabalarining ob'ektlari va sub'ektlari. Kredit resurslarining manbalari. Kredit berish tamoyillari. Fois stavkasi va uning darajasini aniqlovchi omillar. Kredit-pul tizimini davlat tomonidan tartibga solish. Banklarning iqtisodiy mazmuni. Bank tizimi. Markaziy bank va uning vazifalari. Tijorat banklari va ularning vazifalari. Bank operatsiyalari va bank foydasining hosil bo'lishi. Bank tizimining takomillashirilishi. IS - LM modelida byudjet-soliq va pul kredit siyosati. O'zbekistonda milliy valyutani mustakamlash siyosatining amalga oshirilishi. So'mning xarid quvvatini oshirib borish va bargarotirgini ta'minlash. Inflyatsiyaga qarshi aniq o'ylangan siyosat o'tkazish. Pul miqdorining o'sishini tovarlar va xizmatlar miqdorining tegishli darajada o'sishi bilan bog'lab olib borish. Milliy valyuta almashuv kursining bargarotirgiga erishish.

23-Mavzu. Bozor iqtisodiyotini tartibga solishda davlatning roli.

Iqtisodiyotni tartibga solishning mohiyati va zarurligi. Iqtisodiyotni tartibga solishning klassik, monetaristik, keynscha nazariyalari. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning maqsadi. Davlatning iqtisodiy o'tiri va vazifalari: bozor munosabatlari qatnashchilarini huquqiy himoyalash, raqobatchilik muhitini vujudga keltirish; resurslar, mahsulotlar va daromadlarni qayta taqsimlash; iqtisodiyotning va pul muomalasining bargarotirgini ta'minlash; tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish. Fan-texnika taraqqiyoti, tarkibiy, ijtimoiy va mintaqaviy siyosatni amalga oshirishda davlatning o'tiri. Davlatning iqtisodiyotni tartibga solishdagi bevosita va bilvosita usullari. Iqtisodiyotning davlat sektori va uning chegaralari. Davlat buyurtmalari va davlat xaridlari. Iqtisodiyotni bevosita tartibga solishning ma'muriy vositalari. Iste'molchi va ishlab chiqaruvchi oritqichligi. Pul-kredit siyosati. Monetar siyosat. Byudjet siyosati. Davlat iqtisodiy dasturlari. Tashqi iqtisodiy usullari. Hozirgi davrdagi jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi

davom etib turgan sharoitda davlatning iqtisodiyotni tartibga solishdagi roliga qarashlarning o'zgarishi.

24-Mavzu. Aholi daromadlari va davlatning ijtimoiy siyosati.

Aholi daromadlari, ularning turlari va shakllanish manbalari. Nominal va real daromad. Daromadlarning tabaqalanish sabablari va omillari. Turmush darajasi va sifati. Turmush darajasi va qashshoqlikning ko'rsatkichlari. Oila byudjeti: daromadlar va xarajalar tarkibi. Farovonlikning eng quri chegarasi. Turmush tarzi. Yashash minimumi. Iste'molchi savatchasi. Daromadlar tengsizligi va uning darajasini aniqlash. Lorenz egriligi. Daromadlarni davlat tomonidan qayta taqsimlash g'oyasi, maqsadi va dastaklari. Ijtimoiy to'lovlar. Ijtimoiy siyosat. O'zbekiston bozor iqtisodiyotiga o'tish sharoitida aholini ijtimoiy himoyalashning asosiy yo'nalishlari. Daromadlarning eng kam va o'tacha darajasini muntazam oshirib borish. Ichki iste'mol bozorini himoya qilish. Aholining kam ta'minlangan tabaqalarini ijtimoiy himoyalash va qo'llab-quvvatlash. Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sifat jihatidan yangi bosqichga o'tilishi. Hozirgi bosqichda kasanchilik sohasi bandlik va oila byudjeti daromadlarini oshirishning qo'shimcha manbarga aylantirib borilganligi.

25-Mavzu. Jahon xo'jaligi va uning evolyusiyasi.

Jahon xo'jaligining tashkil topishi, bosqichlari va asosiy belgilari. Jahon xo'jaligi sub'ektlari. Jahon mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. Ishlab chiqarishning bayramlilashuvi. Xalqaro mehnat taqsimoti. Iqtisodiy o'zaro bog'liqlikning o'sishi va bevosita Xalqaro ishlab chiqarishning shakllanishi. Iqtisodiyotning bayramlilashuvda FTT va transmilliy kapitalning o'tiri. Globallashuv jarayonining mohiyati va asosiy yo'nalishlari. Jahon xo'jaligi globallashuv jarayonlarining ziddiyati tomonlari. Turli mamlakatlardagi iqtisodiy rivojlanishning bir tekisda bormasligi. Boy va qashshoq mamlakatlar o'rtasidagi farqning kuchayishi. Ekologik halokat tahdirlarining kuchayib borishi. Turli mamlakatlarda aholi soni o'zgarishining farqlanishi. Hozirgi davrdagi jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozining vujudga kelishiga globallashuv jarayonlarining ta'siri. Xalqaro iqtisodiy munosabatlarning mazmuni va shakllari. Kapitalning Xalqaro harakati. Ishchi kuchining Xalqaro migratsiyasi. Fan-texnika yutuqlarining Xalqaro ayitiboshlanishi. Jahon infratuzilmasining rivojlanishi. Jahon xo'jaligi aloqalarini Xalqaro tartibga solish. Moliya, valyuta va kredit, jahon savdosi sohasidagi tartibga soluvchi tuzimlar.

26-Mavzu. Xalqaro iqtisodiy integratsiya va O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga kirib borishi.

Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari to'g'risidagi turlicha nazariyalar va ularning asosiy yo'nalishlari. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mazmuni. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning asosiy shakllari. Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonini taqazo qiluvchi omillar. Jahondagi asosiy integratsion guruhlarining amal qilish hususiyatlari. Ochiq iqtisodiyot va uning o'ziga xos belgilari. Davlatlararo iqtisodiy integratsiyaning rivojlanishidagi shart-sharoitlar. Turli mintaqadagi asosiy integratsion guruhlar. Yevropa Ittifoqi (YI), Erkin savdo to'g'risida Shimoliy Amerika bitimi (NAFTA), Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari assotsiatsiyasi (ASEAN), Mustaqil davlatlar hamdo'stligi (MDH). O'zbekistonning jahon iqtisodiyotiga qo'shilishining shart-sharoitlari. Respublikaning jahon xo'jaligiga integratsiyalashuvining global, transkontinental, mintaqalararo, mintaqaviy darajalari. O'zbekiston tashqi iqtisodiy faoliyatining asosiy yo'nalishlari.

27-Mavzu. Jahon bozori. Xalqaro valyuta va kredit munosabatlari.

Xalqaro savdo to'g'risidagi turli xil nazariyalar. Mutloq ustunlik va qiyosiy ustunlik nazariyalari. Xeksher-Olin-Samuelson modeli. Ishlab chiqarish omillari nisbati nazariyasi. Ishchi kuchi malakasi modeli. Mugobli xarajalar modeli. Tovarining hayotiy sikli nazariyasi. Xalqaro savdoning mazmuni. Eksport va import, ular o'rtasidagi nisbatning o'zgarishi. Taqoslama eksport ixtisoslashuvi ko'effitsienti. Eksport kvotasi. Eksport va import multiplikatori. Eksport va import hajmi o'zgarishining Yalpi milliy ishlab chiqarish hajmiga ta'siri. Xalqaro savdoning xususiyatlari. Proteksionizm va erkin savdo siyosatlari. Eksportni rag'batlantirish usullari. To'lov balansi va uning tarkibi. Tashqi savdo balansi. Absorbsiya. Kapital harakati balansi. Rasmiy zaхitraparning asosiy kurinishlari. Rasmiy zaхitralar bo'yicha operatsiyalar. Jahon molyaviy-iqtisodiy inqirozning vujudga kelishida tashqi qarz va tashqi savdo balansidagi nomutanosibliklar kuchayishining ta'siri. Xalqaro valyuta-kredit munosabatlari. Milliy va Xalqaro valyuta tizimi. Jahon valyuta tizimining rivojlanish bosqichlari: olin standart, olin-devizli va suzib yuruvchi valyuta tizimi. Valyuta kursi va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Xarid qilish layoqati pariteti nazariyasi. Valyuta-moliya sohasidagi davlatlararo tashkilotlar faoliyatining rivojlanishi. Xalqaro valyuta fondi. Yevropa valyuta tizimi. Xalqaro tiklanish va taraqqiyot banki. Xalqaro molyaviy korporatsiya. Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti. Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki. Osiyo tarakkyot banki.

Asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar

1. Mc Connell, Bruce. *Economics*. 17th edition. McGraw-Hill/Irwin, USA, 2009.
2. N. Gregory Mankiw. *Principles of Economics*, 7th edition. Amazon, USA 2014.

22

3. Paul A. Samuelson, William D. Nordhaus. *Economics*. 19th Edition. McGraw-Hill Companies. USA, 2009.
4. Xodiyev B. Y., Shodmonov Sh. Sh. *Iqtisodiyot nazariyasi*. Darslik. – T.: Barkamol fayz media, 2017.
5. Xajiyev V. D., Mamaqaximov B. E., Mambetjanov Q. Q. *Iqtisodiyot nazariyasi*. Darslik (rus tilida). – T.: "Iqtisodiyot", 2019. – 548 bet.
6. O'ltmasov A., Vahobov A. V. *Iqtisodiyot nazariyasi*. Darslik. – T.: «Iqtisod-moliya», 2014. – 480 bet.

Qo'shimcha adabiyotlar

7. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – T.: O'zbekiston, 2014. – 46 b.
8. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakalar strategiyasi to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni. «Xalq so'zi» gazetasi, 2017 yil 8 fevral. №28 (6722).
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning Oliy majlisga murojaatnomasi 2020 yil 24 yanvar. <https://www.pv.uz/oz/newspapers/postanie-prezidenta-respubliki-uzbekistan-shavkatala-mirziyeva-olij-mazhlisu-2020>
10. Mirziyoyev SH.M. "Yuqurik kelajagimizni mard va olijanoob xalqimiz bilan birga quramiz" - T.: O'zbekiston, 2017.
11. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda varro etamiz. – T.: «O'zbekiston», 2016. – 56 b.
12. Shodmonov SH.SH., G'ofitov U.V. *Iqtisodiyot nazariyasi*. Darslik. – T.: Iqtisod-moliya, 2010. – 728 bet.
13. Muxammetov M.M. va boshqalar *Iqtisodiyot nazariyasi*. Darslik. – T.: Fan va texnologiya, 2018.
14. Бурганов Р.А., Экономическая теория. Учебник. – Москва: "Инфра-М", 2016. – 562 стр.
15. Экономическая теория: Учебник для бакалавров / Под общ. ред. А.А. Кочеткова. 5-изд. Перераб. и доп. - М.: издательско-торговая корпорация "Дашков и К", 2014. - 696 стр.
16. O'zbekiston Respublikasi statistika to'plami 2019. – T.: O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi. 2019 – 180 bet.

"TURIZM VA MEHNOMONONA XO'JALIGI MARKETINGI" fanidan

Davlat attestatsiya sinovi uchun dastur

O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Ushbu fan turizm sohasining negizi sanalib, uning tarkibiy qismlari turizm sohasidagi iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar, talab va taklif

23

nazariyatining mohiyati, turizm xizmatlar bozorining marketing tadqiqotlari, biznes rejasi va turizm marketingning rivojlanish tendensiyalari kabi masalalarni qamrab oladi. Jamiyada mavjud iqtisodiy qonunlarni bilish va ularning amal qilishiga oqimli munosabatlarda bo'lishda, mamlakatni demokratalashtirish va iqtisodiyotni bozor tamoyillari asosida isloh qilish jarayonlarining mohiyatini tushunishda talabalarni zarur bo'lgan bilimlar bilan qurullanitiradi.

"Turizm marketingi" fani mutaxassislik fanlar turkumiga kiradi va barcha xizmatlar sohasi bakalavriat ta'lim yo'nalishlarida o'qitiladi. Mazkur fan boshqa marketing va menajment kabi iqtisodiy fanlarning nazariy va uslubiy asosini tashkil qilib, o'z rivojida aniq yo'nalishdagi kasbiy fanlar uchun zamin bo'lib xizmat qiladi.

O'quv fanining maqsadi va vazifalari

«Turizm va mehmonxona xo'jaligi marketingi» fanining asosiy maqsadi - turizm sohasida ta'lim olayotgan talabalarga turizm marketingining mohiyatini, marketing tamoyillari, turizm bozorini segmentlarga ajratish xususiyatlarini va O'zbekiston turizm xizmatlar bozorini rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni o'rganishdan iborat.

Fanning vazifalari turizm marketingining o'ziga xos jihatlarini aniqlash, turizm xizmatlar bozorining marketing tadqiqotlarini amalga oshirish jarayonlari va rivojlanish tendensiyalari yoritib berish, turizm bozorini segmentlash mezonlarini o'rganish, turizm marketing xizmatini tashkil etish jarayonini o'rganish va boshqalardan iborat.

Fan bo'yicha talabalar bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar qo'yiladi. **Talabalar:**

- «Turizm va mehmonxona xo'jaligi marketingi» fanining predmeti, maqsadi va vazifasi, turizm sohasida marketing kommunikativlari, turizm xizmatlarining hayotiy davri, turizm marketingning rivojlanish tendensiyalari, turizm xizmatlari tarkibi, turizm va mehmondo'stlikda narx siyosati va turizm xizmatlari iste'molchilari haqida tasavvurga ega bo'lishi;

- O'zbekiston turizm bozorining o'ziga xos jihatlari, turizm sohasida reklamlarni ahamiyati va xususiyatlari va turizm sohasida marketing tadqiqotlarining tashkil etilishini bilishi va ulardan foydalana olishi;

- iste'molchi ongidan o'rin olish, marketing tadqiqotlarining ahamiyati, mazmuni va shakllari, turistik korxonalarda marketing muhiti tadqiqotlari, turizm xizmatlari narxlarining shakllanishi, turistik mahsulotlarni reklama qilishda reklama vositalaridan foydalanish va brendni yaratish va turizm marketing kommunikativ va vositalaridan foydalanish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.

Asosiy nazariy qism (ma'ruza mavzu'liklari)

1- Mavzu. «Turizm va mehmonxona xo'jaligi marketingi» fanining asosiy maqsad va vazifalari.

«Turizm va mehmonxona xo'jaligi marketingi» fanining asosiy maqsad va vazifalari. Turizm va mehmondo'stlikda marketing vazifalari. Turizm va mehmonxona xo'jaligi marketingi tizimining modeli. Marketing tizimini tashkil etish. Turizm va mehmondo'stlikda marketing funksiyalariga ta'rif berish, narx strategiyasi, savdo strategiyasi, kommunikasion strategiyasi.

2- mavzu. Xizmatlar marketingining o'ziga xos jihatlari

Turistik va mehmondo'stlik xizmatlar xususiyatlari. Turistik xizmatlar marketingiga globallashuv jarayonining ta'siri. Turistik va mehmondo'stlik xizmatlarining sifatini baholash. Turizm va mehmonxona xo'jaligi marketingida majmualar xizmat yaratish. Turpaket yaratish.

3- mavzu. Turizm va mehmonxona biznesida marketing muhiti tahlili

Marketing muhiti tushunchasi. Turistik korxonalar va mehmonxonalarning ichki Marketing muhiti tahlili. Turistik korxonalar va mehmonxonalarni tashqi muhit tahlili. SWOT-tahlil. PEST(STEP)-tahlil tushunchasi.

4- mavzu. Turizm va mehmondo'stlik xizmatlar bozorining marketing tadqiqotlari

Marketing tadqiqotlarining ahamiyati, mazmuni va shakllari. Turistik korxonalar va mehmonxonalarning marketing muhiti tadqiqoti. Turizm va mehmondo'stlikda marketing tadqiqotlarining asosiy tamoyillari. Marketing tadqiqotlarining usuli va shakllari. Kuzatish, tajriba so'rov, anketa so'rov o'tkazish. Birinchi va ikkinchi malmotlar. Turizm va mehmondo'stlikda marketing tadqiqotlarini o'tkazuvchi bo'limlar. Turistik mahsulot marketingini boshqarish. Turistik bozorni marketing tadqiqotlari. Servis va turizm korxonalarini raqiblarning marketing tadqiqotlari.

5- mavzu. Turizm va mehmonxona xo'jaligi marketingining rivojlanish tendensiyalari

Turistik korxonalar va Mehmonxonalar marketingining rivojlanish tendensiyalari. Turistik korxonalar va mehmonxonalarda marketing rivojlanishining zamonaviy yo'nalishlari. «Sotuvchi bozor». «Xaridor bozori». Turoperatorlar va turgentlar. Turistik izmnlarga bo'lgan talab o'zgarishining zamonaviy yo'nalishlari.

6- mavzu. Turizm faoliyati va mehmonxona xo'jaligida marketing konsepsiyasi

Turizm faoliyatidagi mehmonxona xo'jaligida marketing konsepsiyasi. Turizm va mehmonxona xo'jaligida marketingni rivojlantirish muhiti. Turistik

korxonalari va mehmonxonalarida marketing strategiyasi. Maqsumi xizmat. Marketingning uchta bosh vazifalari. Mijozlar bilan aloqa o'rnatish. Rivojlanish. Nazorat.

7-mavzu. Turistik bozorni segmentlash

Segmentlashga yondashuv va undan maqsad. Marketing turlari. Ommaviy marketing. Mahsulot (tovar) bo'yicha bahad qilgan marketing. Strategic marketing. Maqsadli marketing. Segmentlarning mezonlari. Maqsadli bozorni aniqlash.

8-mavzu. Turistik va mehmondo'stlik xizmatlarining iste'molchilari

Turistik mahsulot iste'molchilari. Turistlarning guruhlanishi. Turistik mahsulotning xarid jarayoni. Turmahsulot xaridi jarayonida ixtirok etuvchilar. Turistik xizmatdan foydalanuvchilari xulq-atvoriyining o'ziga xos jihatlari.

9-mavzu. Turistik va mehmondo'stlik xizmatlarining

Xizmatlarining hayotiy davri

Turistik mahsulot va mehmondo'stlik xizmatlarining va uning hayotiy davri. Turistik mahsulotning va mehmondo'stlik xizmatlarining ishlab chiqarilishi. Turistik mahsulot va mehmondo'stlik xizmatlarining tarkibiy qismi. Turistik mahsulotni rejalashtirish. Tahqiqatish. O'sish. Yetuklik. Pasayish. Turistik mahsulotni loyihalashtirish.

10-mavzu. Turizm va mehmonxona xizmatlar bozori tarkibi

Turistik motivlar (dalillar). Dalillar jarayoni. A. Maslouni ehtiyojlar ehtiyojini. Turistik mahsulotning iste'mol xossalari. Jozibali turistik mahsulot yaratish.

11-mavzu. Turizm va mehmondo'stlikda marketing xizmatini tashkil etish

Turistik korxonalar va mehmonxonalar xo'jaligida marketing xizmati. Turistik korxonalar va mehmonxonalar marketing vazifalarni bajaruvchi bo'limlar. Marketing xizmatining tashkiliy tarkibi. Turistik korxonalar va mehmonxonalar xo'jaligida marketing xizmatini takomillalashtirish.

12-mavzu. Turizm va mehmonxona xo'jaligida narx siyosati

Turmahsulot narxining tarkibiy tuzilishi. Mehmonxonalar xizmatlari narxlari. Turistik va mehmonxonalar faoliyat xarajatlari va daromadlari. Turizm va mehmonxonalar xo'jaligida narx belgilash usullari. Imkoniy narxni belgilovchi holatlar. Mehmonxonalar ichida narxlar.

13-mavzu. Turizm va mehmonxona xo'jaligida marketing kommunikatsiyasi

Turizm va mehmonxonalar xo'jaligida marketing kommunikatsiyalari. Turistik korxonalar va mehmonxonalar faoliyatida kommunikatsiyalarning ahamiyati. Turistik korxonalar va mehmonxonalar marketing aloqalarining asosiy axborot oluvchilari. Turmahsulot haqida axborotni shakllantirish va tarqatish.

14-mavzu. Turizm va mehmondo'stlikda marketing kommunikatsiyasi

Turizm va mehmondo'stlikda marketing kommunikatsiyasi. Xalqaro turizm marketingning asosiy tamoyillari. Marketing kommunikatsiyasi marketingning asosiy tamoyillari. O'zbekiston turizm xizmatlari bozorida marketingdan foydalanish va samarali rivojlantirish shartlari.

15-mavzu. Turistlar ehtiyojini o'rganish va qondirish jarayonlari

Turistlar ehtiyojini o'rganish va qondirish jarayonlari. Turistlarni ehtiyojini qondirishda xizmatlar assortimentini ko'rsatish.

16-mavzu. Turizm va mehmondo'stlikda marketing kommunikatsiyasi

Turizm va mehmondo'stlikda marketing kommunikatsiyasi. Brand yaratish. Ommaviy uchirashlar va namoyishlarni tashkil etish. Brand yaratish.

17-mavzu. Raqobat strategiyasini ishlab chiqish

Turistik va mehmonxonalar xizmatlarni solishda raqobat strategiyasini ishlab chiqish. Turizm va mehmonxonalar xo'jaligida solishlar strategiyasi. Solishlarni rag'batlantirish. Xalqaro turizm xizmatlari bozorida chiqarish strategiyasi. Xalqaro mehmonxonalarining raqobat strategiyalari.

18-mavzu. Turizm va mehmonxonalar xo'jaligida reklama faoliyatini tashkil etish

Turizm va mehmonxonalar xo'jaligida reklama ahamiyati. Turizm va mehmonxonalar xo'jaligida reklama faoliyatini tashkil etish. Reklamani potensial iste'molchilar. Xabarchini manfaat. Reklama adresligi. Reklama muhojirining vaqti. Reklama e'lonining maqsadi.

19-mavzu. Turistik va mehmondo'stlik reklama turlari

Reklama tashuvchilari. Reklamani asosiy vositalari. Reklama shakllari. Mahsulot reklamasini. Buklet reklamasini. Kino reklamasini. Reklama varaqalari. Kataloglar. Afishalar. Prags-list. Press-reviz. Tashkilot reklama. Kino va tele-reklama.

20-mavzu. Turistik va mehmonxonalar xizmatlarini siljish. (qabllik rileyshuz)

Turistik va mehmonxonalar xizmatlarini siljish. Xizmatlar tarqatish kanallarining tuzilishi. Bevosita kanallar. Bilvosita kanallar. To'g'ridan-to'g'ri sotuv. Jamoatchilik bilan aloqalar.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

1. Уманова З.И. Туризм маркетинг. Новосибирск. Самарканд. СамИСИ-2019 й.

2. И.И. Бутко, В.А. Ситников, Е.А. Ситников. Маркетинг в туризме. - М.: Издательско-торговая корпорация "Дашков и К^о" - Москва 2012.

3. Ф. Котлер, Дж. Боуэн, Дж. Мейкенз. Маркетинг. Гостеприимство.

Туризм. М.: ЮНИТИ – ДАНА. Москва - 2007

4. Tuxliev I.S., Qudratov G'X., Pardayev M.Q. Turizmni rejalashtirish.

Darslik. "Iqtisodiyot moliya" nashriyoti. Toshkent. 2010. 254 bet

5. Charles R. Goeldner J. R. Brent Ritchie. Tourism: principles, practices, philosophies. Published by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey. Printed in the United States of America. 2012 y.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining «Axborotlashirish to'g'risida»gi Qonuni, «Xalq so'zi» gazetasi, 2004 yil, 11-fevral.

2. Mirziyoyev Sh.M. Ekin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.T.: O'zbekiston, 2017.-56 b.

3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. T.: O'zbekiston, 2017.-104 b.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshita ustuvor yo'nalishi bo'yicha HARA-KATLAR STRATEGIYASI" Farmoni.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning Oliy Majlis Senati va Qonunchilik palatasiga Murojaatnomasi. Toshkent, "Xalq so'zi" gazetasi, 2017 yil 22 dekabr.

6. O'zbekiston Respublikasining turtizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Fatmoni // Toshkent sh., 2016 yil 2 dekabr. PF-4861-son.

7. "O'zbekiston Respublikasi turtizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish bo'yicha qo'shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Fatmoni // Toshkent sh., 2018 yil 3 fevral.

8. Восколович Н.А. Маркетинг туристских услуг: Учебник. 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 207 с.

9. Ветингев А.М. Интернет-маркетинг санаторно-курортных услуг: Учебное-методическое пособие. М.: Финансы и статистика, 2007. 160 с.

10. Дурович, А.П. Маркетинг гостиниц и ресторанов: Учебное пособие. 2-изд. — М.: Новое знание, 2006. -632 с.

11. Дурович А.П. Маркетинг в туризме: Учеб. пособ. – Минск: Новое знание, 2005. 496 с.

12. Ефимова О.П. Экономика гостиниц и ресторанов: Учебное пособие.-4-е. изд. стер.- Минск: Новое знание. 2008.392 с.

13. Кампилова Ф.К. "Халқаро туризм бозори". О'quv qo'llammasi. Toshkent. TDU 2007. – 164 b.

14. Кампилова Ф.О., Кампилов З.К.. Халқаро туризм маркетинги: Darslik. - T.:TDU, 2010. - 123 b.

15. Кампилова Ф.К., Ro'ziyev S.S. Turizm marketing. TDU. 2007 y. 205 b.

16. Tuxliev I.S. Bektemirov A.B. Usmanova Z.I. "Turizmni strategik marketing", O'quv qullammasi. Samarqand. 2010. – 170 b.

17. Tuxliev N. T., Abdullaeva T., Menedjment i organizatsiya biznesa v turizme Uzbekistana. - T.: GNI O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. 2006. 208 s.

"TUROPERETING" fanidan Davlat attestatsiya sinovi uchun dastur O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

Kirish

Oliy ta'limning Davlat ta'lim standartiga ko'ta "Xizmatlar sohasi (turizmni tashkil etish va boshqarish) ta'lim sohasida o'qitiladigan «Turopereting» fani O'zbekistonda ilmiy taraqqiyot yutuqlaridan foydalanish va shu bilimlarga asoslangan yangi iqtisodiyotni shakllantirishga javob beruvchi ta'lim infratuzilimasini sifat jihatidan yangi o'zgarishlarini talab etadi.

Ma'lumki, turistik xizmat ko'rsatish va tashkil etishda turoperatorlik xizmatlari asosiy o'rinda turadi. "Turizm to'g'risida"gi Qonun bo'yicha o'z turistik mahsulotini shakllantiradigan va unga o'z yo'llamasini chiqaradigan turistik tashkilotigina turoperator hisoblanadi.

Mazkur ta'lim yo'nalishining o'quv rejasiga «Turopereting» fani kiritilgan bo'lib, mazkur fanda turoperatorlik faoliyatining asosiy mazmuni o'rganiladi.

Mazkur fanni o'qitishda turistik firmalar, mehmonxonalardagi boshqaruv va rejalashtirish faoliyati bilan bevosita tanishish, turistik ekskursiya va maxsus turlar tashkil etish, xalqaro turizmga oid statistik ko'rsatkichlar asosida va aniq misollar, vaziyati masalalar asosida faol darslar o'tkazish tavsiya etiladi.

Fanning maqsad va vazifalari

«Turopereting» fani imtihon kasbiy fanlar majmuasiga taalluqli bo'lib, talabalar uni VII-semestrida o'rganishadi.

Fanning o'qitishidan maqsad - turizm operatorligi xizmatlari ko'rsatish firmalarida faoliyatni tashkil qilish asoslarini yo'tirish, turtizm servisi korxonalarini xususiyatlarini o'rganish, turizm sohasi firmalarini tashkil qilishda chet el tajribalaridan foydalanish, O'zbekistonda operatorlik xizmatlarini takomillashtrish yo'llarini o'rganishdan iborat.

Fanning vazifasi - turistik mahsulotlar ishlab chiqish, turlarni rejalashtirish va tashkil qilish usullarini ko'rib chiqish, faoliyat ko'rsatayotgan turistik firmalarda isidqbolga qaratilgan o'zoq muddatli rejalashtirish asoslarini joriy etish, turizm marshrutlarini tashkil etish yo'llari haqidagi bilimlarni egallash, turizm

bozori va unga bo'lgan talablar to'g'risida talabalarda tasavvur hosil qilinadi.

Fan bo'yicha talabning malakasiga qo'yiladigan talablar

Talabalar «Turopereyting» fanini o'rganish jarayonida quyidagilarni bajara olishi lozim:

- turoperatorlik xizmatining mohiyati; turoperatorning funksiyalarini; turistik bozor tushunchasi; turistik bozorning vazifalarini; turistik mahsulot tushunchasi; turistik mahsulotlar xususiyatlarini; turizm xizmatlar va ularning xususiyatlari haqida *bilishi kerak*.
- turistik marshrutlarini ishlab chiqishni; turlarni shakllantirish va tashkil etish; turizm joylashirish va ovg'altirish xizmatlari; turistik firmalar, mehmonxonalar, restoranlardagi boshqaruv va rejalashtirish faoliyati bilan bevosita tanishish *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*.
- turistik mahsulotlarni sotishni asosiy shakllari; turoperatorlar bilan shartnomalar tuzish; turistik hujjatlar bilan ishlash; ekskursiya xizmatini tashkil etish; turistlar xizmat ko'rsatishni tashkil etish bo'yicha *malakalariga ega bo'lishi kerak*.

Asosiy nazariy qism(ma'ruza mashg'ulotlari)

1-MODUL. TURIZM BOZORI VA XIZMATLARI TUSHUNCHASI, ULARNING XUSUSIYATLARI VA TUROPEREYTINGDA XIZMAT

KO'RSATISHNI TASHKIL QILISH

1-mavzu. "Turopereyting" fanining maqsadi va vazifaci

"Turopereyting" fanining maqsadi va vazifalari. Turopereyting tushunchasi. Turoperatorlik xizmatining turizm xizmatidagi ahamiyati. Turoperator va turagent o'rtasidagi farqlar. Turoperatorning asosiy funksiyalari. Faning boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi.

2-mavzu. Turizm bozori va xizmatlari tushunchasi, ularning xususiyatlari

Turizm bozori tushunchasi va uning vazifalari. Turizm bozor tankibi. Bozor infratuzilmasi. Turoperator turizm bozori qanashchisi sifatida. Turizm bozori isetmochilari. Xizmat darajalari. Xizmatlar paketi. Xizmatlar dasturi. Xizmatlarni yetkazib beruvchilar. O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishda xizmat turlarini takomillastirish.

3-mavzu. Turopereytingda xizmat ko'rsatishni tashkil qilish

Xizmat ko'rsatish strategiyasi va menecmenti. Turistlar xizmat ko'rsatishda dasturi turizm. Xorijiy turoperator vakillari. Xizmat ko'rsatish sifati va uni boshqarish yo'llari. Turistlar xizmatlari xizmatlarini tashkil etish.

30

Mehmonxonalar tasnifi va turlari. Turistlar xizmatlari xizmatini tashkil qilish. Ovg'altirish korxonalari turlari. Turistlar xizmatini tashkil qilish. Transport tuzilmasining O'zbekiston turizmini rivojlantirishga qo'shgan hisssasi. Ekskursiya xizmatini tashkil qilish. Ekskursiya xizmatining xususiyati va funksiyalari. Turistlar xizmatini tashkil qilish. Animasiya xizmatlari.

2-MODUL. TURISTIK MARSHRUTLARNING TASNIFI VA XALQARO MASHRUTLAR BO'YICHA BUTUNJAHON TURIZM TASHKILOTINING

TAVSIYANOMALARI

4-mavzu. Turistik marshrutlar ishlab chiqishni rivojlantirishning

nazariy asoslari

Turistik marshrutlar turizmi rivojlantirishning asoslari. Turizm marshrutlarini ishlab chiqishning turizm iqtisodiyotidagi o'rti. Turizm marshrutlarini ishlab chiqishning mamlakat jirimoy-iqtisodiy hayotidagi ahamiyati. Turistik marshrutlarning tarixi. Markaziy Osiyo olmlarining sayohati marshrutlari. Chet ellik olim sayohatchilarning marshrutlari. Buyuk geografik kashfyotchilarning sayohati marshrutlari. Yangi davr geografik tadqiqotlari.

5-mavzu. Turistik marshrutlarni ishlab chiqish usullari va tamoyillari

Turistik marshrutlarni ishlab chiqish usullari. Jozibadorlik, betakotlik va imkoniyatlarning yaratilganligi tamoyillari. Mazmundorlik va faoliyatlilik tamoyillari. Ko'p variantlilik (ko'p jihatlilik), qulaylilik va axborotlanganlik tamoyillari. Turizm xizmatini marshrutning isitqobolli yo'nalishlarni aniqlash. Turistik marshrutlarning isitqobolli yo'nalishlarni ishlab chiqishdagi talablar. Turizm xizmatini maxsus turlar uchun marshrutlar ishlab chiqish. Ekologik turizm marshrutlarini ishlab chiqish tamoyillari.

6-mavzu. Turistik marshrutlarning tasnifi va marshrutda xizmatlar

ko'rsatishni tashkil qilish

Turistik marshrutlarning mavzulari bo'yicha tasnifi. Marshrutning harakatlanish yo'li darajalari, harakatlanish vositalari bo'yicha tasnifi. Ob-havo o'zgarishiga bog'liq holda faoliyat yuritadigan turistik marshrutlar. Marshrutlarning darajalari (kategoriyasi) bo'yicha tasnifi. Transport xizmatlari dasturi. Joylashirish, ovg'altirish, dam olish va tushadagi xizmatlar dasturi. Marshrutdagi ekskursiya xizmatlari dasturi.

7-mavzu. Xalqaro marshrutlar bo'yicha butunjahon turizm tashkilotining

tavsiyanomalari

Xalqaro marshrutdagi sayohatlar davrlarining ma'sulligi. Xalqaro

31

marshrutlardagi sayohatlar bo'yicha Manila deklaratsiyasi. Xalqaro marshrutlardagi sayohatlar bo'yicha Gaaga deklaratsiyasi.

8-mavzu. Turopereytingda turistlar xavfsizligini ta'minlash masalalari

O'zbekistonda turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlashning huquqiy me'yorlari. Turistik faoliyatdagi xavf-xatolar va ularni bartaraf qilishning chora-tadbirlari.

3-MODUL. TURIZM BOZORINING MARKETING MASALALARI

9-mavzu. Turizm bozorining marketing tadbirlari

Marketing tadbirlarining ahamiyati, mazmuni va shakllari. Turistik korxonalarining marketing muhiti tadbiri. Turizm marketing tadbirlarining asosiy tamoyillari. Marketing tadbirlarining usul va shakllari. Kuzatish, tajriba so'rov, anketa-so'rov o'tkazish. Birlamchi va ikkilamchi ma'lumotlar. Turizm marketing tadbirlarini tashkil etuvchi bo'limlar. Turistik mahsulot marketingini boshqarish. Turizm bozorining marketing tadbirlari. Servis va turizm korxonalarini raqobatchilarining marketing tadbirlari. Turistik marshrutni tanlashdagi marketing tadbiri. Turistik marshrutni ishlab chiqish tamoyillari bo'yicha marketing tadbirlarini o'tkazish. Turistik marshrutning bahosini marketing tadbirlari asosida aniqlash.

10-mavzu. Turizm bozorini segmentlash

Segmentlashning yondashuvi va uning maqsadi. Marketing tadbirlari. Ommaviy marketing. Mahsulot (tovar) bo'yicha tabaqalashgan marketing. Strategik marketing. Maqsadli marketing. Segmentlarning mezonlari. Maqsadli bozorlarni aniqlash. Turizm xizmatlari bozorining tarkibi. Turistik motivlar. A.Maslouini ehtiyojlar ehtiyoji. Turistik mahsulotning iste'mol xossalari. Jozibali turistik mahsulot yaratish.

11-mavzu. Turistik mahsulotning hayotiy davri

Turistik mahsulot va uning hayotiy davri. Turistik mahsulotni yaratish jarayoni. Turistik mahsulotning tarkibiy qismi. Turistik mahsulotni rejalashtirish davri. Tadbir etish davri. O'sish davri. Yetuklik davri. Pasayish davri. Turistik mahsulotni loyihalashtirish.

4-MODUL. TURISTIK MAHSULOTLARNI SOTISHNI TASHKIL ETISH VA TUROPEREYTINGDA XIZMAT YETKAZIB BERRIYCHILIK

ВИАН HAMKORLIK SHARTNOMALARINI TUZISH

12-mavzu. Turopereytingda narx yaratish siyosati

Turistik mahsulot narxining tarkibiy tuzilishi. Turistik faoliyat harajatlari va daromadlari. Turizm narx belgilash usullari. Imkoniy narxni belgilovchi holatlar. Turistik marshrutning bahosini xizmatlar ko'rsatish narxlarini bo'yicha aniqlash.

13-mavzu. Turistik mahsulotlarni sotishni tashkil etish

Turistik mahsulotlarni sotish tarmoqlarini shakllantirish. Mahsulotlarni sotish shakllari. Sotish bo'yicha hamkorlarni tanlash. Agentlik kelishuvi. Turistik mahsulotlarni sotishda qiziqirish va targ'ib qilish. Turistik mahsulotlarni sifitishda reklamasiz harakat usullari. Iste'molchilarni (turistlarni) qiziqirish. Turistik mahsulotlarni qiziqirish. Turizm targ'ibot. Turistik mahsulotlarni sifitish. Bevosita kanallar. Bivositia kanallar.

14-mavzu. Turizm raqobat strategiyasini ishlab chiqish

Raqobat tushunchasi. Raqobat turlari. Turizm bozorida raqobat va raqobatchilikning mazmuni va mohiyati. Turistik xizmatlar sotishda raqobat strategiyasini ishlab chiqish.

15-mavzu. Turopereytingda reklama faoliyatini tashkil etish Turizm reklama marketing ahamiyati.

Reklamning potentsial iste'molchilari. Reklama murojaatining vaqti. Reklama e'lonining maqsadi. Reklama tashuvchilari. Reklamning asosiy vositalari. Ma'buot reklamasini. Buklet reklamasini. Kino reklamasini. Reklama varaqalari. Kataloglar. Afshalar. Prays-list. Press-reviz. Tashqi reklama. Kino va tele-reklama. Reklamada marshrutning yo'nalishi bo'yicha joylashgan diqqatga sazovor turistik obektlarni tasvirlash.

16-mavzu. Turopereytingda xizmat yetkazib beruvchilar bilan hamkorlik shartnomalarini tuzish

Shartnoma rejasi. Xizmatlar yetkazib beruvchilar bilan hamkorlik va shartnomalar tuzish. Mehmoxona xo'jaligi bilan shartnoma. Avtotransport tashkilotlar bilan shartnoma tuzish. Aviakompaniyalar bilan shartnoma tuzish. Temir yo'l kompaniyalari bilan shartnoma tuzish. Ekskursiya xizmati ko'rsatuvchi firmalar bilan shartnoma tuzish. Turistik ko'rgazmalarga ishtirok etish. Turoperator katalogi. Katalog turlari va vazifalari.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Hina Ye.N. Turopereyting: organizatsiya deyatelnosti. Uchebnoe posobie.

Asosiy adabiyotlar:

2008-240s

2. Joxova V.V., Rinskaya T.G. **TUROPEREYTING**. Uchebnoe posobie. 2014. 128s.
3. Tuxliyev I.S., Hayitboyev R., Safarov B.Sh., Tursumova G.R. **Turizm**. Darslik. Toshkent, 2014. - 389 b.
4. Tuxliyev I.S., Ibadullaev N.E. **Turizm operatorlik xizmatini tashkillosh-tirishning asoslari**. Ukuv kullannama.-S.: SamISI, 2011. - 256b.
5. Tuxliyev I.S., Kudratov G.D., Paradaev M.D. **Turizmni rejalashtirish**. Darslik. — T.: "Iqtisod-moliya" nashriyoti. 2010.-2636

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida"gi qonuni. Toshkent. 2019 yil 18 iyul.
2. Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoevning 2017 yil 19 maydagi "2017-2019 yillarda Buxoro viloyati va Buxoro shahri turizm salohiyatini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. Toshkent. 2017 yil.
3. "2012-2016 yillarda O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish dasturi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012 yil 10 may PK.-1754-son qarori.
4. Durovich A.P., Bondarenko G.A., Sergeeva T.M. i dr. **Organizatsiya turizma. Uchebnoe posobie**. 2-e izd. ispr. - Mn.: Novoe znanie, 2005. - 640 str.
5. Kvatralnoe V.A. **Turizm**. Uchebnik.-M., Finansy i statistika 2004. - 320str.
6. Mamakulov X.M. **Turizm infotuzilmasi**. Ukuv kullannama. —T.: «Uzbekiston fayllustlar jamiyati» nashriyoti, 2011.-2736.
7. Tuxliyev I.S., Bektemirov A.B., Usmanova Z.I. **Turizmda strategik marketing**. O'quv ko'llanma.-S.: SamISI, 2010. -1446.
8. Xayitboyev R., Amiriddinova R.S. «Turizmning mahsus turlari». Samarqand 2008. 44 b.
9. «O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini tiklash va rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish chora-tadbirlari to'g'risida»gi 433-son Vazirlar Mahkaması qarori. 10.07.2020y.
10. «O'zbekiston Respublikasida ichki va ziyorat turizmini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Faramoni. 09.02.2021 y.

"TURIZM: NAZARIYA VA AMALIYOT" fanidan Davlat attestatsiya sinovi uchun dastur o'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

KIRISH

O'zbekistonda mustaqillikning dastlabki kunlaridan o'zgarish sohasidagi turizm xizmatlari zamonaviy xizmat turlari sifatida talqin qilinib, bu xizmatlarga e'tibor davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Soha rivoji uchun zaruriy tashkiliy-huquqiy mexanizmlar vujudga keltirilib, hukumat tomonidan tegishli

me'yoriy hujjatlar qabul qilindi. Bu yo'nalishdagi ishlar hozir ham davom etayotgani fikrimizning isbotidir. Bugungi kunda turizm sohasi mamlakatlar va mintaqalar iqtisodiyotini rivojlantirish uchun muhim ahamiyat kasb etishini va u XXI asr jahon xo'jaligining ustuvor tarmoqlaridan biri ekanligini alohida ta'kidlash lozim.

Mamlakatni modernizatsiyalash bosqichida turizm va mehmondo'stlik industriyasi sohasidagi yechimini kutib turgan masalalar qatorida turizm industriyasi mehnat bozorida ishlovchi xodimlarga qo'yiladigan malakaviy talablarga javob bera oladigan kadrlarni tayyorlash dolzarb masala bo'lib turibdi. Turizm sohasidagi oliy o'quv yurtlari, Davlat ta'lim standartlari va o'quv dasturidagi ixtisoslik fanlar blokida turgan «Turizm: nazariya va amaliyot» fanini o'qitish ham muhim ahamiyatga ega.

Fanning o'quv rejadagi boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va ustlabiy jihatdan uzviyligi

«Turizm: nazariya va amaliyot» fani umumkasbiy fanlar blokiga kiritilgan fan hisoblanib, 2-3-semesterda o'qiladi. Bu dasturni amalda bajarish uchun talabalar «O'zbekiston tarixi», «Turizmda axborot texnologiyalari» kabi fanlardan yetarlilcha malumotga ega bo'lishlari lozim.

«Turizm: nazariya va amaliyot» fani «Ekskursiya xizmatlarini tashkil qilish», «Xalqaro turizm: tajriba va amaliyot», «Mintaqaviy turistik resurslar», «Restoran servisini tashkil qilish», «Ekoturizm», «Turizmda transport xizmatlari» va boshqa fanlarni o'rganishda asos bo'lib xizmat qiladi.

Fanning ilm-fan, iqtisodiyot va ishlab chiqarishdagi o'rni

Turizm sohasi O'zbekiston iqtisodiyotining ajralmas bir qismi hisoblanadi. Shuning uchun ham yurtimizga sayohat qiladigan mahalliy va xorijiy turistlarga sifatli xizmatlar ko'rsatish, uni o'rganish va bilish talab etiladi.

Ushbu fandan o'rganilgan bilim va ko'nikmalarni amaliyotda qo'llash va uning o'rni oshirish, bevosita xizmat ko'rsatuvchi korxonalar, mehmonxonalar, umumiy ovqatlanish korxonalar, turistik firmalar faoliyatiga bog'liq bo'lib, bunda mamlakatimizning turistik salohiyatini o'rganish, soha uchun malakali mutaxassislarni tayyorlash katta ahamiyatga ega.

Asosiy nazariy qism(ma'ruza mashg'ulotlari)

1-mavzu. «Turizm: nazariya va amaliyot» faniga kirish

«Turizm nazariya va amaliyot» fanining maqsadi va vazifalari. Turizmning rivojlanish tarixi. O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanish bosqichlari. Turizmni o'rganishda asosiy yondashuvlar.

2-mavzu. Xorijiy turizm bozorini rivojlantirish tendensiyalari

Turizmga xorijiy mamlakatlar tomonidan berilgan ta'riflar. Dunyo mamlakatlarida turizmning rivojlanish holati. Xalqaro turizm xizmatlar bozorini rivojlantirish tendensiyalari.

3-mavzu. Sayohatchi va turist haqidagi tushunchalarning mohiyati

Turizmning shakllanish tarixi. Sayohatchi va turist haqidagi tushunchalar. Sayohatchi va turisti ajratib turuvchi asosiy farqlar. Qadimgi sayohatlar va ziyoratchiлик. Ikk sayohatchilar tarixi. Tomas-Kuk zamonaviy turizmning asoschisi. Ziyoratchi olimlar. Markaziy Osiyo aholmalarining turizm bilan bog'liq sayohatlari.

4-mavzu. Turizm sohasining tasniflanishi va turlari

Turizm sohasining tasniflanishi va turlari. Kirish turizmi. Chiqish turizmi. Xalqaro turizm. Tarixiy obidalar turizmi. Arxeologik turizm. Rekreasion turizm. Sog'lomlashiruvchi dam olish. Diniy turizm. Ekoturizm. Gastronomiya turizmi. Harakatlanish usuli. Aviatransport. Dengiz transporti. Temir yo'l transporti. Aktiv va passiv turizm turlarining xususiyatlari. Turistik-rekreasion klasterini shakllantirish.

5-mavzu. Turizm sohasining resurslari

Turizm resurslarining mohiyati. Turizm resurslarining guruhlanishi. Tabiiy turistik resurslar. Madaniy-tarixiy resurslar. Turistik axborot resurslari. Jiftiyo-ig'ivodiy turistik resurslar. Turistik akvatoriya. YUNESKO muhofazasidagi ob'ektlar. Dunyoning yangi mo'jizalari. Attraksiionlar. O'yinog'lar. Festivallar va marosimlar. Turizm resurslarining tasniflanishi.

6-mavzu. Turizm sohasini rivojlantirishda O'zbekistondagi tarixiy shaharlarning ahamiyati

O'zbekiston turizmini rivojlantirishda tarixiy shaharlarning o'rni. Shaharning qadimiy obidalariga, e'lon marosi. O'zbekistondagi tarixiy va arxitektona yodgorliklariga ega bo'lgan shaharlari. Toshkent, Samanqand, Buxoro, Xiva, Shaxrisabz, Temir, Farg'ona shaharlaridagi tarixiy-mo'riy ob'ektlari. O'zbekistondagi YUNESKO to'yahidagi tarixiy shaharlari.

7-mavzu. Turizm sohasidagi xizmatlar va mahsulotlar

Turistik xizmatlar. Turistik mahsulotlar. Tur. Tur paket. Individual tur. Guruhlil tur. Mejlumali xizmat ko'rsatish. Buyurtmali tur. Ikkiyuziv tur. Turizm sohasi xizmatlari xususiyatlarining e'lsa bilan ifodalinishi. Xizmat ko'rsatish klasterlari va xizmatlar paketi.

8-mavzu. Turizm sohasida joylashtirish xizmatlari

Joylashtirish san'ati. Mejlumoxona. Mejlumoxona iudustriyasi. Turizm sohasida joylashtirish vositalari va xizmatlari. Mejlumoxonalardagi turlar va taasifi. Yevropa taasiflash tizimi. Fransiya milliy taasiflash tizimi. Hind taasiflash

tizimi. Germaniya taasiflash tizimlari.

9-mavzu. Turizm sohasida o'qdatilinish xizmatlari

O'qdatilinish xizmati san'ati. Turizm sohasida o'qdatilinish xizmatlari. Turizm sohasida o'qdatilinish xizmatlarining usullari. Turizm sohasida o'qdatilinish xizmatlarining turlari va taasifi. Ummiy o'qdatilinish korxonalari taasifi va turlari. Xizmat ko'rsatish turlari. Stol servitovkasi.

10-mavzu. Turizm sohasida transport xizmatlari

Turizm sohasida transport xizmatlari. Transport tarixi. Transportda tashish xizmatlarining tasniflanishi. Turizm sohasida transport vositalari. Transport ta'minoti. Transport kompaniyalari. Havo yo'llari san'ati. Temiryo'l san'ati. Avtobus san'ati. Avtomobil. Kruz san'ati. «O'zbekiston Havo yo'llari». «O'zbekiston temir yo'llari». Chiqdalarini buyurtma qilish. Tashish marshrutlarini ishlab chiqish. Turizm sohasida transport xizmatlarining turlari va qulaylik darajalari. Turistlariga transportda xizmat ko'rsatish.

11-mavzu. Gid-ekskursiya xizmatlarini amalga oshirish jarayonlari

Turistik-ekskursiya xizmatlarining asoslari. Gid-ekskursiyachi xizmatlarining mohiyati va taasifi. Ekskursiya metotiklari. Gid-ekskursiyachi xizmat. Gid-ekskursiyachining vazifalari. Gid-ekskursiyachilik kashining shakllanishi. Gid-ekskursiyachining muq madaniyati. Turistik-ekskursiya xizmatlarining asoslari va huquqiy me'yorlari. Gid-ekskursiyachiga qo'yiladigan talablar. Ekskursiya xizmatlarida gid-ekskursiyachi faoliyatini boshlash metotiklari.

12-mavzu. Turizm turlarini ishlab chiqish texnologiyasi

Turistik xizmatlarini loyihalashtirish va dasturini yaratish. Turistik mahsulotni hisoblash jarayoni. Turistik marshrutni ishlab chiqish bosqichlari. Turistik sayohatining yo'llanmasi va texnologik hartasini tuzish. Turistik korxonaning yuklama g'raligi va marshrutini tuzish. Turizm marshrutlarining turlari. Turizm marshrutlarini tayyorlash usullari va taasifi. Turistik marshrutlar ishlab chiqishning tamoyillari. Turistik marshrutini ishlab chiqish bosqichlari.

13-mavzu. Turizm iudustriyasi va inflyatsiyasi

Turizm iudustriyasi, turizm inflyatsiyasi tushunchalarining mohiyati va takkibiy qismi. Turistlar va turag'amlar faoliyati. Turistlarining ko'sh vaqtni maqumini o'zkarish inflyatsiyasi. O'zbekistonda turizm inflyatsiyasini rivojlantirish chora tadbirlari.

14-mavzu. Ekologik turizmni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari

Ekologik turizmning maqsadi va vazifalari. Ekologik turizmning mohiyati. Ekologik turizmning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni. Xorijiy ekskurizm bazarini. Ekologik turizmning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni. Ekologik turizmni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari. O'zbekistonda

geografiyasining turistik jozbadorligi. Davlat tabiat qo'riqxonalari. Milliy parklar. Buyurtmaxonalar. Tabiat yodgorliklari. O'zbekiston Respublikasining ekologik rayonlari.

15-mavzu. Gastronomiya turizmini rivojlantirish istiqbollari

Gastronomiya turizmi. Gastronomiya turizmining turlari, rivojlantirishning maqsadi va vazifalari. O'zbekistonda gastronomiya turizmini shakllantirish xususiyatlari. O'zbekistonda gastronomiya turizmini shakllantirishda milliy taomlar turlari. Mahalliy oshxona. Gastronomiya turizmini rivojlantirish istiqbollari.

16-mavzu. Xorijda qishloq turizmini rivojlantirish tajribasi

Qishloq turizmi. Jahonda qishloq turizmining shakllanish jarayoni. Qishloq turizmini rivojlantirishning xalqaro modellari va uni O'zbekiston sharoitida qo'llash. Qishloq turizmini rivojlantirishda Yevropa davlatlarining dasturlari. Qishloq turizmini rivojlantirish bosqichlari. Qishloq turizmini rivojlantirishda strategik rejani ishlab chiqish yo'llari.

17-mavzu. Turizm sohasini boshqarishning tashkiliy tuzilmasi va marketingi

Xorijdagi turizm sohasi boshqaruvining modellari. O'zbekistonda turizm majmuasini boshqarishning tashkiliy tuzilmasi. Turizm sohasi boshqaruvining tarkibi. O'zbekistonda turizm majmuasini boshqarishning tashkiliy tuzilmasi. Turizm menejmentining samaradorligi. Turizm sohasi menejtlari. Turizm zamonaaviy menejer faoliyati.

18-mavzu. O'zbekistonda xalqaro turizm tashkilotlarining o'rni

Turizm sohasining xalqaro tashkilotlar. Xalqaro tashkilotlarning O'zbekiston turizmini rivojlantirishdagi o'rni. Butunjahon sayoxatlar va turizm Kengashi. Butunjahon turistik agentlar assotsiatsiya lari federatsiyasi. Xalqaro havo transporti assotsiatsiyasi. Turizm bo'yicha ilmiy ekspertlar xalqaro assotsiatsiyasi. Turistik agentlar xalqaro assotsiatsiyasi. Xalqaro mehmonxonalar assotsiatsiyasi.

19-mavzu. Turizm sohasini davlat tomonidan boshqarish yo'nalishlari.

Turizm sohasini davlat tomonidan boshqarishning yo'nalishlari va mexanizmlari. Turizmni davlat tomonidan boshqarishning funksiyalari va usullari. O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan turizm sohasiga oid farmon va qarorlarning xronologiyasi.

20-mavzu. O'zbekistonda xalqaro turizmni rivojlantirish

Xalqaro turizm. Xalqaro turizmni rivojlantirishda «Buyuk Ipak yo'lini va xalqaro turizm yarmakalarning o'rni. Turistlar ogimini ta'minlab beruvchi asosiy mamalakalar. Xalqaro va ichki turizm bozorlari. Xalqaro turizm rivojlanishining

O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri. O'zbekistonda xalqaro turizmni rivojlantirish xohati.

21-mavzu. Turizm xizmatlarini litsenziyalashtirish, sertifikatlashtirish va standartlashtirish

Turistik korxonalariga litsenziya olish uchun davlat tomonidan o'tatilgan talablar. Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi litsenziya talablari va shartlariga rioya etilishini nazorat qilish xuquqlari. Turizmda sertifikatlashtirishning turlari. Turizmda standartlashtirish jarayonining mohiyati.

22-mavzu. Turizm sohasida xalqaro huquqiy va me'yoriy hujjatlar

Turizm sohasida xavfsizlikni ta'minlash tamoyillari. Xalqaro turizmda turistlarining hayoti xavfsizligini ta'minlashning xalqaro huquqiy va me'yoriy hujjalari. O'zbekiston Respublikasi qonun va qarorlarida turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlash. Xalqaro turizm rasmiyatchiligiga oid hujjatlar.

Asosiy adabiyotlar

1. Charles A. Goeldner, J.R. Brent Ritchie. Tourism PRINCIPLES, PRACTICES, PHILOSOPHIES. New Jersey, John Wiley & Sons, 2012. – 514p.
2. Christopher Holloway, Claire Humphreys, Rob Davidson The Business of Tourism, UK, Pearson Education, 2009. – 793p.
3. Tuxliyev I.S., Xayitboyev R., Safarov B.Sh., Tursumova G.R. Turizm asoslari. Darslik, Toshkent, 2014. - 389 b.
4. Baltabayev M.R., Tuxliyev I.S., Safarov B.Sh., Abduxamitov S.A. "Turizm: nazariya va amaliyot". Darslik, Toshkent, 2018. - 405 b.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollarga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratiya O'zbekiston davlatini birgalikda bapno etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMHU, 2017.-29 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent, "O'zbekiston" NMHU, 2017.-47 b.
4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajgimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMHU, 2017.-485 b.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 15-fevraldagi "Mudqadads qadanjolar, ziyoratgohlar, masjidlar va qabristonlarni

obodonlashirish ishlarini samarali tashkil etish to'g'risida"gi № 120 sonli Qarori.

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-fevraldagi "Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3514 sonli Qarori.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 6-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasi turizmi rivojlantirish davlat qo'mitasining faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3510 sonli Qarori.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 6-fevraldagi "Kitish turizmini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3509 sonli Qarori.
9. Tuxliyev I.S., Bektemirov A.B., Usmanova Z.I. Turizmda strategik marketing. O'quv qo'llanma.-S.: SamISI. 2010. -144b.
10. Tuxliyev I.S., Qudratov G'N., Pardayev M.Q. Turizmni rejalashtirish. Darslik. – T.: «Iqtisod-moliya» nashriyoti. 2010.-263b.
11. Mamatqulov X. M. Mehtomkoxa va turistik komplekslarda xizmatlarni tashkil etish. O'quv qo'llanma. -S.: SamISI. 2012.-340b.
12. Дурович А.П., Бондаренко Г.А., Сергеева Т.М. и др. Организация туризма. Учебное пособие. 2-е изд. испр. – Мн.: Новое знание, 2005.-640 стр.
13. Квартаглов В.А. Туризм. Учебник.-М., Финанси и статистика 2004.-320 стр

IQTISODIYOT NAZARIYASI FAJRIDAN UDA ICHIN SAVOLLAR VAZASI

1. Iqtisodiyot va uning bosh masalasi
2. Iqtisodiy resurslar va uning turlari.
3. Ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlar va uning tarkibi
4. Iqtisodiy ehtiyojlarini turkumlash va uning turlari
5. Ehtiyojlarining yuklatishi va uning jihatlari
6. Iqtisodiyot nazariyasidagi asosiy oqimlar.
7. Iqtisodiyot nazariyasi fanidagi hozirgi zamon iqtisodiy oqimlari
8. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti.
9. Iqtisodiy qonunlar va uning turlari.
10. Iqtisodiy kategoriyalar va uning turlari.
11. Iqtisodiy xodisalarni o'rganish usullari.
12. Iqtisodiyot nazariyasi fanining vazifalari.
13. Ishlab chiqarish jaylari va uning tarkibi.
14. Ishlab chiqarish omillari va ularning turkumlanishi.
15. Iqtisodiy faoliyat va uning turlari.
16. Ishlab chiqarish imkoniyatlari va uning ehti chizg'i.
17. Mehnat imtihdorligi va uni belgilovchi omillar.
18. Ishlab chiqarish samaradorligi va uning ko'rsatkichlari.
19. Iste'molchi xilqi nazariyasi.
20. Ishlab chiqarishning imtihli va ritovard natijalari.
21. Iqtisodiy taqakkulot bosqichlarini bilishda turli xil yondashuvlar
22. Iqtisodiy tizimlar va uning modelldari.
23. Iqtisodiy tizimlar nazariyasi.
24. Ishlab chiqarish usuli va ijtimoiy iqtisodiy formatlari.
25. Mulkchilik munosabatlari va uning jihatlari.
26. Mulkchilikning asosiy shakllari.
27. Mulkni o'zlashtirish usullari.
28. Mulk shakllarini o'zgartirish usullari.
29. O'zbekistonda mulkni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiy lashtirish yo'llari va usullari.
30. O'zbekiston Respublikasida xususiy lashtirish jaylari va uning bosqichlari.
31. Ijtimoiy xo'jalik va uning shakllari.
32. Tovar xo'jaligining rivojlanish sabablari.
33. Tovar va uning xususiyatlari.
34. Tovar qiymatining miqdori.
35. Qiymat qonuni va uning vazifalari.
36. Pul tug'risida turli xil nazariyalar.
37. Pul va uning vazifalari.
38. O'zbekistonda milliy pul so'mining muomilada kiritilishi va uning ahamiyati.
39. Bozor iqtisodiyoti va uning sub'ektlari.
40. Bozor iqtisodiyotining belgilari.
41. Bozor iqtisodiyotining afzalligi va cheklanganligi.
42. Bozor iqtisodiyotining o'z-o'zini bosqarish mexanizmi.
43. Regial iqtisodiyotdan bozor iqtisodiyotiga o'tishning xususiyatlari.
44. Bozor va uning tarkibiy tuzilishi.
45. Bozorning turlari va ularning turkumlanishi.
46. Bozor inflyatsiyasi va uning unsurlari.
47. O'tish davri va uning belgilari.
48. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning turli modelldari.
49. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning o'zbek modelldari va uning xususiyatlari.

50. O'zbekistonda iqtisodiy islohotlar konseptsiyasi va strategiyasining tahlil chiqarilishi.
51. Talab tushunchasi va uning hajmiga ta'sir qiluvchi omillar.
52. Taklif tushunchasi va uning hajmiga ta'sir qiluvchi omillar.
53. Talab qonuni.
54. Taklif qonuni.
55. Talab va taklifning mos kelishi. Bozor muvozanati.
56. Talab va taklifning mos kelishi. Bozor muvozanati.
57. Raqobat va uning ob'ektiv asoslari.
58. Raqobatning shakllari, turlari va usullari.
59. Monopoliya nazariyasi.
60. Narxning mohiyati va vazifalari.
61. Narx turlari va ularga tavsifnoma.
62. Tadbirkorlik faoliyatini va uning vazifalari.
63. Tadbirkorlik faoliyatining shakllari.
64. Marketingning mohiyati va vazifalari.
65. Korxonalarni boshqarishda menajment tizimi.
66. Tadbirkorlik kapitalining mohiyati.
67. Kapitalning aylanishi. Asosiy va aylamma kapital.
68. Asosiy kapitalni takror ishlab chiqarish va uning eskirishi.
69. Ishlab chiqarish xarajatlari va ularning turlari.
70. Foyda va uning turlari.
71. Korxonalarni sanatsiya qilish, uning mazmuni va amalga oshirish sharoitlari.
72. Ish xaqi va uning shakllari.
73. Ish xaqini to'lash shakllari va turlari.
74. Mehnat munosabatlari va uning tarkibi.
75. Agrar munosabatlari va uning xususiyatlari.
76. Yer rentasi va uning turlari.
77. Agrosanoat majmuasi va uning tarkibi.
78. Agrobiznes va uning turlari.
79. O'zbekistonda agrar sektorni rivojlantirish.
80. "Milliy iqtisodiy o'l" tushunchasining mazmuni.
81. Makroiqtisodiy ko'rsatkichlar.
82. Yalpi milliy mahsulot va yalpi ichki mahsulot.
83. Yalpi va YAMM ni hisoblash usullari.
84. Yalpi va YAMM ni hisoblash usullari.
85. Yalpi talab va uning hajmiga ta'sir etuvchi omillar.
86. Yalpi taklif va uning hajmiga ta'sir etuvchi omillar.
87. Yalpi taklif egri chizig'i.
88. Yalpi talab va yalpi taklif.
89. Iste'mol va jamg'armaning mazmuni.
90. Iste'mol va jamg'armaning ko'rsatkichlari.
91. Investitsiya, uning turlari va hajmiga ta'sir etuvchi omillar.
92. Iqtisodiy o'sish va uning turlari.
93. Iqtisodiy o'sishning mezonlari va ko'rsatkichlari.
94. Iqtisodiy o'sish omillar.
95. Milliy boylik va uning hajmiga ta'sir etuvchi omillar.
96. Makroiqtisodiy muvozanatlik va uning turlari.
97. Makroiqtisodiy muvozanatlik va uning turlari.
98. Iqtisodiy tsikl va uning fazalari.
99. Iqtisodiy inqiroz va uning turlari.
100. Ishchi kuchining ijtimoiy – iqtisodiy tavsifi.
101. Ishsizlik darajasi va uning turlari.

102. Ichki kuchi bozori.
103. O'zbekiston qonuni.
104. Moliyaning mohiyati va vazifalari.
105. Moliya tizimi va uning tarkibiy qismlari.
106. Davlat byudjeti va uning tarkibi.
107. Oila byudjeti.
108. Byudjet taqribatligi va uni bartaraf qilish yo'llari.
109. Soliqlar, ularning vazifalari va turlari.
110. Soliq solish modeli. Laffer egri chizig'i.
111. Davlatning moliyaviy siyosati.
112. Pul tizimlari va uning qonuni.
113. O'zbekistonda pul tizimi.
114. Inflyatsiya, uning sabablari va turlari.
115. Kredit tizimlari va uning turlari.
116. Kreditning roli va tamoyillari.
117. O'zbekistonda bank tizimi.
118. Markaziy bank va uning vazifalari.
119. Iqtisodiyotni tartibga solishning mohiyati, darajasi va tamoyillari.
120. Iqtisodiyotni tartibga solishning usullari va vositalari.
121. Davlatning iqtisodiy roli.
122. Aholi daromadlari, uning turlari va shakllanish manbasi.
123. Aholi turtush darajasi va uning ko'rsatkichlari.
124. Daromadlar kengayishi va ularning sabablari.
125. Aholini ijtimoiy himoyalash tizimi.
126. Jaxon xo'jaligi va uning rivojlanishi.
127. Jaxon xo'jaligining globalizatsiya va uning ko'rsatkichlari.
128. Jaxon xo'jaligi globalizatsiya va uning ko'rsatkichlari.
129. Xalqaro iqtisodiy munosabatlarning asosiy shakllari.
130. Xalqaro iqtisodiy integratsiya va uning shakllari.
131. O'zbekistonning jaxon xalqaro iqtisodiy munosabatlari.
132. Xalqaro savdo va uning ko'rsatkichlari.
133. To'lov balansi va uning turlari.
134. Xalqaro valyuta tizimi va uning usullari.
135. Jaxon valyuta tizimining rivojlanish bosqichlari.
136. Valyuta bozori va valyuta kurslari.

TURIZM VA MEHMONXONA XO'JALIGI MARKETINGI

Fanidan YDA uchun savollar bazasi

1. Turistik motivlar (dahlillar) haqida to'liq ma'lumot bering.
2. Xalqaro turizm xizmatlari bozoriga chiqish strategiyasi nimadur?
3. Kommuniikasiyaning samarasi nima bilan tavsiflanadi?
4. Dalillar jarayoni nimalardan iborat?
5. Turizm reklamlarining ahamiyati qanday?
6. Eng muhim axborot oluvchilari o'rtasida kimlar ajralib turadi?
7. A.Mashlarni ehtiyojlar ehtiyoj haqida tushuncha bering.
8. Turizm reklama faoliyatini tashkil etish qanday amalda oshiriladi?
9. Kommuniikasiyaga davlat hokimiyati va boshqaruv organlarining ta'siri.
10. Turistik mahsulotning iste'mol vositalari haqida nimalarni bilasiz?
11. Reklamani potensial iste'molchilarni deganda kimlarni tashkil etish kerak? Misollar keltiring.

12. Kommunikatsiya majmuisiga qanday tushuntiradi?
13. Jozibali turistik mahsulot yaratishning o'ziga xos jihatlari nimalardan iborat?
14. Reklama maurojatining vaqtini to'g'ri tanlash qanday natijalarga olib keladi?
15. Kommunikatsiya strategiyasini ishlab chiqish jarayoni qanday bosqichlardan iborat?
16. Turistik korxonada marketing xizmati nimalardan iborat?
17. Reklama tashvichlari nimalardan iborat?
18. Marketing kommunikatsiyalarning qanday tipik maqsadlarini bilasiz?
19. Turistik korxonada marketing vazifalari bajaruvchi bo'limlarni yoritib bering.
20. Reklamani asosiy vositalari va shakllari haqida nimalarni bilasiz?
21. Turmahsulotni o'zlashtirish qanday yo'nalishlarda amalga oshiriladi?
22. Marketing xizmatining tashkiliy tarkibi haqida tushuncha bering.
23. Xizmatlar taqarishi kanallarining tuzilishi haqida to'liq ma'lumot bering.
24. Firmaning o'ziga-tibori qanday shakllanadi?
25. Revosita kanallari va birlavosita kanallari qanday farqlanadi?
26. Turizmning reklamadan maqsad nima?
27. Turistik korxonalarda marketing xizmatini takomillashtirish. Misollar keltiring.
28. Turistik faoliyat xarajatlari va daromadlari haqida to'liq ma'lumot bering.
29. Narx va muvozanatli narx tushunchalarini tuziblang.
30. Reklama marketingi qanday ahamiyatga ega?
31. Turizmning narx belgilash usullari. Imkoniy narxni belgilovchi holatlar. Misollar keltiring.
32. Narxning shakllanish jarayoni nimalardan iborat?
33. Reklama qanday vositalar yordamida amalga oshiriladi?
34. Turizmning marketing kommunikatsiyalari nimalardan iborat?
35. Turmahsulot narxining qanday tashkiliy qismlari bor?
36. O'zbekiston milliy turizm modelini yaratishning qanday bosqichlarini bilasiz?
37. Turistik korxonada faoliyatida kommunikatsiyalarning ahamiyati qanday?
38. Turistik yo'llarning qiyamati qanday aniqlanadi?
39. O'zbekiston qanday mamlakatlar bilan turistik aloqalarni o'rnatgan?
40. Turistik korxonada marketing aloqalarning asosiy axborot oluvchilari haqida nimalarni bilasiz?
41. Narx-narxni hisoblayotganda nimalarni hisobga olish kerak?
42. Marketingning firma ichidagi asosiy bosqichlari ko'rsatib bering. Ularning qisqacha taqoslanadigan tavsifini bering.
43. Turmahsulot haqida axborotni shakllantirish va taqarish haqida to'liq ma'lumot bering.
44. Firma xarajatlari qanday qismlardan iborat bo'ladi?
45. Turistik korxonada marketing faoliyatining tashkiliy tuzilishi nimalardan iborat?
46. Turizm sohasida marketing tamoyillari qanday ifodalangani?
47. Narxlar bo'yicha yetimlarni qabul qilishga kimlar ta'sir etadi?
48. Turistik marketing xizmatining asosiy vazifalari va masalalarni aytib bering.
49. Xalqaro turizm marketingning asosiy tamoyillari nimalardan iborat?
50. Foydalaning qanday ko'rsatkichlari bor?
51. Turistik korxonada marketing bo'limi tashkiliy tuzilishining asosiy turlarini tavsiflab bering.
52. O'zbekiston turizm xizmatlari bozorida marketingdan foydalanish va samarali rivojlantirish shartlari. Misollar keltiring.
53. Firma daromadi nima va uning qanday turlari bor?
54. Servis va turizm sohasidagi korxonalar marketing bo'limi tashkiliy tuzilishining kuchli va zaif tomonlarini sanab bering.
55. Turistik chiqimlarni o'rganish va qondirish jarayonida qanday yo'l tusa bo'ladi deb hisoblayasiz?
56. Rentabellik nima?

57. Turistik korxonaning marketing tuzilishi tashkiliy etibda qanday tamoyillarga bo'yusishi kerak?
58. Turistik chiqimlarni qondirishda xizmatlar assortimentini ko'rsatib tashlash tamoyillari. Misollar keltiring.
59. Narxni belgilaydigan omillarni aytib o'ring.
60. Biznes-reja ahamiyati nimalardan iborat?
61. Turizm sohasidagi brend tashvichlari nima? Brend yaratish qanday amalga oshiriladi?
62. Narx egriluvchanligi deganda nimalarni tushunasiz?
63. Biznes-rejaning asoslanishi aytiblang.
64. Yaxshi reja-yaratish iste'molchiga qanday imkoniyat yaratadi?
65. Firma strategik ishining tartibi yoritib bering.
66. Turizmning sotuvlar strategiyasi haqida nimalarni bilasiz?
67. Turizmning narxni hisoblaganda qanday xususiyatlarni esdan chiqartmaslik kerak?
68. Biznes-rejaning asosiy vazifalari nimalardan iborat?
69. Sotuvlarni taqarish natijalari qanday natijalarga olib keladi?
70. Kommunikatsiya nima va qanday amalga oshiriladi?
71. Turistik talabni ishlab chiqarish jarayoni qanday tartibda olib boriladi?

TUROPEYNING fanidan YDA uchun savollar bazasi

1. Turistik bozor segmentatsiyasi nima?
2. Turistik paketga qaysi xizmatlar kiradi?
3. Turistik marshrut daromida qanaqa xizmatlar ko'rsatiladi?
4. Xizmat qanaqa xususiyatlariga ega?
5. Turistik bozorning qaysi shakllarini bilasiz?
6. Reseptiv turistik kim?
7. Marketing tadqiqotlarining qanaqa shakllarini bilasiz?
8. Turizm bozori deganda nimalarni tushunasiz?
9. Ekspert baholash usulining afzalliklari qanaqa?
10. Segmentlash talablari nimalardan iborat?
11. Turizmning kelishuv usuliga asoslangan munosabatlar nimalardan iborat?
12. Xalqaro marshrut Turistik marshrutlarni tayyorlashda nimalarga e'tibor berish kerak?
13. Xalqaro marshrutga misollar keltiring.
14. Turistik xavfsizligini ta'minlash deganda nimalarni tushunasiz?
15. Turistik marshrut sayohat dasturidan qanday farq qiladi?
16. Hamkorlik shartnomasi deganda nimalarni tushunasiz?
17. Intensiv-turistikga misollar keltiring.
18. Turistik bozorni segmentlash nechta bosqichdan iborat? Quyislar?
19. Turistik bozorni segmentlash nimalardan iborat?
20. Xizmat ko'rsatish tashkiliy etish deganda nimalarni tushunasiz?
21. Turistik bozor marketingi nimalardan iborat?
22. Reklamani asosiy tamoyillari qaysilar?
23. Turizmning xavfsizlikning xalqaro-huquqiy jihatlarni tuziblang.
24. Segmentlashning talablari?
25. Turistik marshrut davomida xavfsizlikni ta'minlashda nimalarga e'tiborni qaratish lozim?
26. Qo'shimcha xizmatlarga nimalar kiradi?

27. Turoperatorning uning turlarini sotishdagi katalogi, reklama va e'lonlaridagi ma'lumotlar haqiqiyliги uchun javobgarligi qanday?

28. Turistik mashrautlarning qamaq turlarini bilasiz?

29. Turizm bozorini segmentlash deganda nimani tushunasiz?

30. Turoperator mahsulotini siltitish tizimiga nimalar kiradi?

31. Turizm reklamasiining farqli jihatlarni sanab o'ling.

32. Xizmatlar yetkazib beruvchilar bilan kelishuvlarni qanday tashkil etish lozim?

33. Turistik marshrut nima?

34. Turistlar qanday tasniflanadi?

35. Turistik xizmat nima?

36. Initsiativ turoperator kim?

37. Turizmda raqobatchilik nima?

38. Reklama nima va uning qanday maqsadlari mavjud?

39. Turistlar xavfsizligini himoya qilishni qonun yo'li bilan ta'minlash borasida JTT ekspertlari qanday takliflar beradilar?

40. Turizm bozorini segmentlashning qaysi usullarini bilasiz?

41. Tashqi muhit va uni baholash ko'rsatkichlarini tushuntiring.

42. Ichki muhit va uni baholash ko'rsatkichlarini tushuntiring. Raqobat strategiyasi deganda nimani tushunasiz?

43. Qamaq raqobat strategiyalarini bilasiz?

44. Turistlar qanday tasniflanadi?

45. Inertiv turistlariga misol keltiring.

46. Turmahsulotni mijozga sotish jarayoni o'z ichiga nimalarni oladi?

47. Turistik mahsulotning hayoti qaysi davrlarga bo'linadi?

48. Nima uchun mijozlarga hech qachon yolg'on va noto'g'ri ma'lumotlarni berish mumkin emas?

49. Turni xarid qilishda mijozlarga xizmat ko'rsatish darajasiga qanday omillar ta'sir qiladi?

50. Slagenatsiya davri deganda nimani tushunasiz?

51. Bu nima bilan bog'liq?

52. Birinchi navbatda turfirmalarda narxni shakllantirish strategiyasi nimga bog'liq bo'ladi?

53. Turfirmaning narx siyosati nimani o'z ichiga oladi?

54. Turistik tashkilot faoliyati muvaffaqiyatiga ta'sir o'tkazishda kim asosiy rol o'ynaydi?

55. Narx shakllantirish metodologiyasi nima?

56. Nima uchun ishlab chiqarishning boshqa omillariga ko'ra turistik mahsulotlarda narx katta ahamiyatga ega?

57. Mijozning u yoki bu turni tanlashi nimalarga bog'liq bo'ladi?

58. Hamkorlik shartnomasining tarkibini ifodalab bering.

59. Xizmat yetkazib beruvchilar bilan turoperatorlar o'zaro aloqalari qanday?

TURIZM: NAZARIYA VA AMALIYOT fanidan YDA uchun savollar bazasi

1. "Turizm nazariya va amaliyot" fanining maqsadi nima?

2. "Turizm nazariya va amaliyot" fanining vazifalari nimalardan iborat?

3. O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishi bosqichlari haqida ma'lumot bering.

4. "Turizm" atamasiga xorijiy olimlar tomonidan berilgan ta'riflarni yozing.

46

5. O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida" gi Qonunida "turizm" tushunchasiga qanday ta'rif berilgan?

6. Xalqaro turizm xizmatlari bozorini rivojlantirish tendentsiyalari haqida ma'lumot bering.

7. Tomas Kukning birinchi uyushtirgan sayohati haqida ma'lumot bering.

8. Sayohatchi va turizmning asosiy farqlari haqida ma'lumot bering.

9. «Maqsadlari bo'yicha» turizmni tasniflab bering.

10. Xalqaro va ichki turizm haqida ma'lumot bering.

11. Rekreasion turizm deganda nimani tushunasiz?

12. Ilmiy turizm va malakaviy ish turizm turlarini farqlab bering.

13. Qo'masash turizm nima? Unga misol keltiring.

14. Safari turizm bu - qanday turizm?

15. Speleoturizm va ekstremal turizmni farqlang.

16. Sotsial turizm qanday turizm?

17. Turistik resurslar deganda nimani tushunasiz?

18. Turistik resurslar nechki guruhga bo'linadi va ular qaysilar?

19. Madaniy obyektlar deganda nimani tushunasiz?

20. Turistik akvatoriya bu...

21. Dunyo mo'jizalarini sanab bering.

22. O'zbekistonning YUNESKO ro'yatiga kirtilgan shaharlari haqida ma'lumot bering.

23. Turistik xizmatlar nechiga bo'linadi va ular qaysilar?

24. Asosiy xizmatlarga qanday xizmatlar kiradi?

25. Qo'shimcha xizmatlarga qanday xizmatlar kiradi?

26. Turizmga qo'shimcha turistik xizmatlarni ko'rsatish uchun nimalarga e'tibor berish kerak.

27. Turistik xizmatlar xususiyatining "4 ta S" bilan ifodalaniishi haqida ma'lumot bering.

28. Xizmat ko'rsatish klasslari nechiga bo'lingan va ular qaysilar?

29. Buyurtmali va inklyuziv turlar haqida ma'lumot bering.

30. Turpaketni tashkil etish haqida qanday omillar ta'sir etadi?

31. Gid-ekskursiyachining vazifalari sanang.

32. Gid-ekskursiyachiga qo'yiladigan talablarni sanang.

33. Ekskursiya xizmatlarida gid-ekskursiyachi faoliyatini baholash metodikalari haqida ma'lumot bering.

34. Turistik mahsulotni hisoblash jarayoni haqida ma'lumot bering.

35. Turistik mashrautni ishlab chiqish bosqichlarini sanang.

36. Turistik mashrautni ishlab chiqish bosqichlarini sanang.

37. Turizm infratuzilmasi tushunchalarining mohiyati haqida ma'lumot bering.

38. Turoperatorlar va turagentlar faoliyati haqida ma'lumot bering.

39. Ekologik turizmning maqsadi va vazifalarini sanang.

40. Ekologik turizmni rivojlantirishning zamonaviy tendentsiyalari haqida ma'lumot bering.

41. Gastronomiya turizmining turlari haqida ma'lumot bering.

42. Jahonda qishloq turizmining shakllanish jarayoni haqida ma'lumot bering.

43. Qishloq turizmini rivojlantirishning xalqaro modellari haqida ma'lumot bering.

44. Turizm sohasi boshqaruvining tarkibi haqida ma'lumot bering.

45. Turizm zamonaviy menejer faoliyati haqida ma'lumot bering.

46. Turizm sohasining xalqaro tashkilotlari haqida ma'lumot bering.

47. Xalqaro mehmonxonalar assotsiatsiyasi haqida ma'lumot bering.

48. Turizm sohasini davlat tomonidan boshqarishning yo'nalishlarini sanang.

49. Xalqaro turizmni rivojlantirishda "Buyuk Ipkak Yo'li" ni va xalqaro turizm yarmarkalarining o'rnini haqida ma'lumot bering.

47

- 50. O'zbekistonda xalqaro turizmi rivojlantirish holati haqida ma'lumot bering
- 51. Turistik korxonalariga litsenziya olish uchun davlat tomonidan o'tatilgan talablarni sanang
- 52. Turizmi rivojlantirish davlat qo'mitasi Litsenziya talablari va shartlariga rioya qilishni nazorat qilish huquqlari haqida ma'lumot bering
- 53. Turizmda sertifikatlashirishning turlari haqida ma'lumot bering
- 54. Turizm sohasida xavfsizlikni ta'minlash tamoyillarini sanang
- 55. Xalqaro turizmda turistlarning hayoti xavfsizligini ta'minlashning xalqaro huquqiy va me'yoriy hujjatlari haqida ma'lumot bering
- 56. Xalqaro turizm rasmiyatchiligiga oid hujjatlarni sanang
- 57. O'zbekistonda turistik mahsulotlarni shakllantirish imkoniyatlari haqida ma'lumot bering
- 58. Turistik xizmat turlari va ularning xususiyatlari haqida ma'lumot bering
- 59. Turoperatorlik faoliyatida turistik xavfsizligini ta'minlash haqida ma'lumot bering
- 60. Turizmda joylashirish va o'qalantirish xizmatlari haqida ma'lumot bering
- 61. O'zbekistonda xalqaro turizmi rivojlantirish imkoniyatlari va isiqibollari haqida ma'lumot bering
- 62. O'zbekistonda ekologik turizmi rivojlantirish imkoniyatlari haqida ma'lumot bering
- 63. O'zbekistonda diniy turizmi rivojlantirish imkoniyatlari haqida ma'lumot bering
- 64. O'zbekistonning turistik resurslari va ulardan samarali foydalanish yo'llari haqida ma'lumot bering
- 65. Turistlariga o'qalantirish xizmatini tashkili qilish yo'llari haqida ma'lumot bering
- 66. Turistlariga transport xizmatini tashkili qilish yo'llari haqida ma'lumot bering
- 67. O'zbekistonning ekoturistik resurslari bo'yicha turpaketi yaratirish yo'llari haqida ma'lumot bering
- 68. Turistlariga ekskursiya xizmatini tashkili qilish yo'llari haqida ma'lumot bering
- 69. Turoperatorlik xizmatini ko'rsatirish texnologiyasi haqida ma'lumot bering
- 70. Turoperator faoliyatida akborot texnologiyalarining o'rni va ulardan foydalanirish yo'llari haqida ma'lumot bering
- 71. Mirmagalarda turizm sohasini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar haqida ma'lumot bering
- 72. O'zbekistonda yangi turistik marshrutlarini ishlab chiqirish imkoniyatlari va isiqibollari yo'nalishlari haqida ma'lumot bering
- 73. O'zbekistonda xalqaro turizmi rivojlantirish imkoniyatlari va isiqibollari haqida ma'lumot bering
- 74. Muqaddas ziyoratgohlarga turmarshrutlar tashkili qilishda turoperatorning vazifalarni sanang
- 75. Qishloq joylarda turizmi rivojlantirish imkoniyatlarini sanang
- 76. O'zbekistonda turizm infratuzilmasini rivojlantirish chora-tadbirlari haqida ma'lumot bering
- 77. Turizm xizmatlari hozorida turoperatorlik xizmatlarining o'rni va vazifalari haqida ma'lumot bering
- 78. O'zbekistonda turizm turlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillarini sanang
- 79. Turizmda sug'urtasohasining ahamiyati haqida ma'lumot bering
- 80. Turizm mahsulotiga narx belgilash haqida ma'lumot bering

Kafedra mudiri: **J.R. Toxirov**



BAHOLASH MEZONI

20-	Yozma ish uchun 4 tadan savol tuziladi va har bir savolga "0" ballidan "25" ballgacha baholanadi.	20-	Talaba berilgan yozma ishda 4 ta savolning har birini mohiyatini tushunirish, bilish, tasavvurga ega bo'lish lozim. Ushbu bilimni qo'llashda yozma ishda berilgan savollarga javob berish lozim. Yozma ishda berilgan savollarni yoritib, imloviy xatolarni yoritib berish hamda shu savollarga berilgan ma'lumotlarni taqdim qilish hamda shu savollarga javob berish lozim. Talaba 4 ta savolga ham shu mezon asosida javob bergan bo'lsa, yozma ishga maksimal 100 ball (4x25 ball) qo'yiladi. Talabning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi namunaviy mezonlar nazariya etiladi (har bir savol uchun): 20-25 ball uchun talabning bilim darajasi qo'yidagilarga javob berishi lozim: xulosa va qaror qabul qilish, ijodiy fikrlay olish, mustaqil mushohada yurita olish, o'lgan bilimlarni amalda qo'llay olish, mohiyatini tushunirish, bilish, aytib berish, tasavvurga ega bo'lish.	Umumiy ball - 100 ball
15-	20 ball	15-	Talaba berilgan yozma ishda 4 ta savol to'g'risida bilim va tasavvurga ega bo'lish lozim. Savolni mohiyatini tushungandan holda mustaqil mushohada yuritib, savol mazmunini yoritib berishi kerak. Berilgan bilim ma'lumotlarni o'zaro taqqoslashga qiyinlashadi, xulosalarni yakuniga yetilmagan. Talaba 4 ta savolga ham shu mezon asosida javob bergan bo'lsa, yozma ishga 20 ball (5x4 ball) qo'yiladi. 15-20-ball ball uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim: • mustaqil mushohada yurita olish, o'lgan bilimlarni amalda qo'llay olish, • mohiyatini tushunirish, bilish, aytib berish, tasavvurga ega bo'lish.	80-100-ball Ata. (80-100%)
10-15 ball	10-15 ball	10-15 ball	Talaba yozma ishda 4 ta savolni mohiyatini tushunirish, tasavvurga ega bo'lish, qisman bilish hisobga olinadi. Ilmiy ma'lumotlar qisman yozilgan, bu ma'lumotlar asosida mustaqil fikr va xulosalarni yuritib olinmaydi. Talaba 4 ta savolga ham shu mezon asosida javob bergan bo'lsa, yozma ishga 15 ball qo'yiladi. 10-15-ball uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim: • mohiyatini tushunirish, bilish, aytib berish, tasavvurga ega bo'lish.	71-85-ball Yaxshi (71-85%)
5-10 ball	5-10 ball	5-10 ball	Talaba 4 ta savolning mohiyatini qisman tushunirish, ilmiy ma'lumotlarni yozishda xatoliklarga yo'l qo'yishi. Mustaqil fikr va xulosalarni yoritilmagan bo'lsa, yozma ishga jami 10 ball qo'yiladi.	55-70-ball Qoniqarli, (55-70%)
0-5 ball	0-5 ball	0-5 ball	Talaba 4 ta savolning mohiyatini tushunirish, ilmiy ma'lumotlarni yozishda xatoliklarga yo'l qo'yishi, ma'lumotlar berilmagan bo'lsa, yozma ishga jami 5 ball qo'yiladi.	

Kafedra mudiri: **J.R. Toxirov**

